

Theologiæ Spiritualis Scholasticæ Et Moralis Tomvs ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Joannis Duns Scoti D. Augustino Conformem

In quo tractatur de Providentia Divina, Prædestinatione & Reprobatione.

Item de Fide Divina, ejus veritate, obscuritate & credibilitate

Bosco, Jean a

Antverpiae, 1686

Sectio IV. De credibilitate fidei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73708](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-73708)

voluntas autem regulariter non imperat assensum fidei humanæ, vel etiam ex motivo probabili, nisi in defectum motivi evidenti; quia cum assensus probabilis, vel fidei humanæ expressus sit de se pericolo fallibilitatis, seu fallitatis, saltem quod objectum formale, non vult homo eum modi periculum subire sine necessitate, atque ideo non vult recurrere ad humusmodi probationes, nisi in defectum probatio- nis evidenti. Hæc tamen repugnantia (inquit Cardin.) non videatur esse talis & tanta, ut non possit etiam tunc voluntas imperare, si velit, assensum ex motivo fidei humanæ, quod revera aliquid aliud lumen afferat, licet tenuerit ad illuminandum objectum Conclusionis, cuius veritas adhuc non possidetur plen- ab intellectu; atque ita aliquando, ut compla- cat amico, poterit propter ejus etiam testi-

monium intellectus credere ex imperio vol- luntatis id, quod ex argumento evidenti ali- unde mediata credit. Sic ille. In mea lente- tia falso est, quod motivum fidei non pos- sit determinare intellectum se solo ad assen- sum.

Plura hinc possent dici de combinatione actus fidei cum actu opinionis, & scientiae, sed lubens ea prætereo; quia est quæstio me- re speculativa, inutilis plane sive ad cognoscen- dum Deum, seu ad eum amandum; atque adeo potius pertinet ad Philosophos, quam ad Theologos; credo plane, quod ea, quæ hæc tamen diæ sunt, sufficient ad intellectum eorum, quæ in progressu de fide infusa, seu Theologica adhuc disputanda sunt, inter quæ primò ocurrat credibilitas fidei, pro qua instituitur.

78.

SECTIO QUARTA DE CREDIBILITATE FIDEI.

Ex infallibili veritate fidei, de qua tractavi Sect. 2. & ejus obscuritate, quam explicui Sect. 3. ori- tur controversia, seu disputatio de credibilitate fidei, hoc est, quoniam assensus fidei est certissimus, juxta se obclausus, queritur, utrum objectum ejus oporteat esse evidenter credibile, ita ut quilibet fidelis, aequaliter fidei divisa credat, debeat certò ac evidenter cognoscere obligationem tale objectum credendi firmissimè, certissimè, & super omnia. Pro resolutione posuitur.

CONCLUSIO I.

In intellectu credentis fidei divina prærequisitur cognitio certa, & evidens credibilitatis ob- jecti.

Hec Conclusionis indiget multa explicatio- ne, ut probè intelligatur. Atque in pri- mis querari potest, quid sit illa credibilitas ob- jecti fidei, sive quid sit objectum aliquod esse credibile; nec tantum simpliciter credibile, sed evidenter, & certò credibile. Secundò, quæ sit hæc essentia & evidens, an metaphysica, physica, aut moralis; absolute debeat esse, an sufficiat respectiva. Enimvero cum objectum fidei infusa in eis non videatur, neque etiam revelatio ipsa evidenter cognoscatur, saltem communiter, ut emanans à Deo, nec Deus ipse ut revelans, & testificans, oportet, ut to- tum objectum credendum alio modo proponatur, & offeratur intellectui, ut circa illud

verlari; & assensum præbere valeat. Et verò quis iste modus? Quo utique totum objectum credendum propositur, & offertur intellectui, tamquam evidenter credibile, juxta illud Psal. 92. v. 5. *Testimonia tua credibilia facta sunt* Eam afferit. Et ipsa Veritas aeterna Christus Joan. 1.5. S. Script. v. 22. ait: *Si non penissem, & locutus fuissem eis, tunc peccatum non haberent: nunc autem excusationem non habent de peccato suo, scilicet infidelitatis.* Quidni ergo mysterium fidei debeat esse evi- denter credibile, id est, proponi per talia motiva, ut homo non habeat excusationem de peccato, si eis diseredat? Hinc. Apostolus ad Hebr. 2. v. 3. & leq. *Quomodo nos effugiemus (ul- timationem divinam)* *Si tantam neglexerimus salu- tem? ... Confessante Deo signis, & parentis, & va- riis virtutibus, & Spiritu Sancti distributionibus secundum suam voluntatem.*

Hæc est illa evidens credibilitatis, quæ debet præcedere actum fidei, ne aliquin me- riò nobis dicatur, quod scriptum est Eccl. 1.9. v. 4. *Qui credit cito, levis corde est.* Nam ille cito credit fide infusa, qui non habet talia motiva, quæ evidenter, & certò ostenduntur, objectum propositum non solum posse, sed debere firmissimè, certissimè, & super omnia alia credi. Ideo ergo de facto omnia, quæ credimus fide infusa, sunt evidenter credibili- lia, quia fides infusa non potest aliter ad suum objectum tendere; cum ejus actus sit firmissimus, & certissimus, & super omnia alia, qualis non est assensus tantum probabilis, id est, circa objectum tantum probabiliter revelatum. Ra- Idque ex Debet præ- cedere a- cum fido. natura fidei infusa. Lugo.

revelatio ergo Conclusionis nostræ desumitur ex natura fidei infusa; quippe voluntas credendi infusa.

Tomus II.

Z 2 con-

contrarium adduci posset; jam autem imprudens fore, qui taliter vellet credere aliqua, ad qua credenda non habet nisi probabilitas motiva, sive probabiliter non habet motiva sufficientia; et maximè, quod materiæ gravitas, & necessitas majorem discussionem, & deliberationem postulet. Ita probat nostram Conclusionem (quam & ipse docet) Card. disp. 5. Sect. 1. num. 4.

4.
Probabilis
zantum
credibilitas
non sufficit
ad fidem
Lugoni.

Alioquin (inquit ille) si cum probabilitate solum credibilitatis crederet alius, non teneretur, instante morte, perseverare in fide; posset enim tuus tequum iudicium probabile contrarium, dictans, non adesse motiva sufficientia ad credendum, & inculpare fidem negare, quod repugnat: fides enim Christiana est firmitate astringitur suo objecto, ut simul profiteatur obligationem non recedendi, aut dissentendi, sed credit esse adeo verum, ut nullo modo negandum sit. Ad voluntum autem hoc modo credere, manifestum est, non sufficiere iudicium probabile; nam, statim probabilitate contrarii iudicii, dictantis, licere dissentire, non potest quis certò astringere, hic & nunc non licere negare hos objectum. Confirmatur, & explicatur: quia si daretur aliqua virtus, quæ solum inclinans ad obedientiam Superiori, certò & evidenter præcipiunt, & cuius motivum esset fugere inobedientiam contra certum Superioris præceptum: tunc sane hac virtus non posset operari ex astringenti, solum probabilitate proponente præceptum, & obligationem obedienti: ergo, cum fides sit virtus inclinans ad credendum ea solum, quæ negare non possumus, repugnat dari voluntatem credendi ex iudicio, solum probabilitate dictante talem credibilitatem; quia eo ipso non manet hic, & nunc obligatione simpliciter non dissentendi. Hactenus Emississimus.

5.

Sed enim, dicit alius: videri petere principium, hoc enim est, quod queritur; an intellectus creditis fidei infusa debet dicere certam, seu evidenter credibilitatem, & non sufficiat probabile iudicium obligationis credendi. Propterea id queritur: ergo probandum est. Plane; sed non ex alio, quam ex natura fidei. Quis enim probat, hominem esse animal rationale, & brutum esse animal irrationale, nisi quia hoc est hoc, & illud est illud? Igitur hic non requiritur alia probatio, nisi quia fides est fides, id est, assensus certissimus, ac firmissimus, nec non obscurus propter auctoritatem divinam, sive, ut Apostolus ait ad Hebr. 11. v. 1. Argumentum (vel, ut legit Aug. convictio) non apparentium. Censes autem intellectum convictum, quando probabilitate tamè judicat, aliquid esse revelatum? Et quomodo convictus, cum possit judicare probabilitate, non esse revelatum? Itaque virtus fidei solum inclinans ad ea, quæ negare non possumus: porrò ea, quæ solum sunt probabilitate revelata, possumus negare. Stat quidem, ut notat Lugo sup. num. 6, dari signul duas opiniones

5.
Ea est na-
tura fidei.
Que con-
vincere de-
bet intelle-
ctum.
S. Aug.

probabiles, quarum una afferat, altera negat obligationem secundum se ad aliquid: reprobant tamen, dati opinionem solum probabilem, quæ in praesentia alterius oppositæ afferant non solum simpliciter, sed hic & nunc dati obligationem operandi, quia hoc est astringere, hic & nunc non licere oppositum; & per consequens astringere, hic & nunc non esse probabile oppositum; quod repugnat astringere, cum actu videam probabilitatem oppositum. Sie ille.

Ex quo patet, quomodo Aliqui probabiles astringent, hoc vel illud esse de fide, Alii autem probabilitate negant; solum quippe loquantur de objecto secundum se, & in abstracione, & istud volunt esse de fide, non autem volunt, nos debere, aut posse, statim sola illa probabilitate, istud credere fide infusa. Eiusmodi verò cum omne revelatum à Deo pertinet ad objectum materiale fidei, ut suo loco vidimus, sic probabile est, istud objectum esse revelatum à Deo, ita probabile etiam est, pertinere ad fidem. Quia tamen ulterius requiritur, ut hic & nunc aliquid astringatur de fide, quod de revelatione non possimus prudenter dubitare; ideo hic & nunc fides non extendit se ad hoc objectum; per accidens namque propter probabilitatem contraria non potest prudenter prohiberi omnis formido circa talen revelationem; & per hoc astringens subequentis non potest esse firmissimus, & certissimus; & ex consequenti, non potest esse verus astringens fidei infusa, cui nequit subesse falsum, telle Trident. sess. 6. cap. 9. ibi: Cum nullus sciret certitudine fidei, cui non potest subesse falsum, se gratiam Dei esse consecutum. Constat autem, astringens circa objectum solum probabilitate revelatum posse subesse falsum. Hinc quando disputant DD. de obligatione aliorum præceptorum, & Aliqui probabilitate affirmant obligationem, vig. restituendi, Alii vero probabilitate negant; hi, qui affirmant, intelliguntur dumtaxat de per se, & quantum est ex parte objecti; non tamen intendunt, quod est, etiam supposita certa probabilitate alterius sententia, sit obligatio restituendi; hoc quippe est manifeste falsum, & jam coram sententia non foret probabilis: fatentur ergo, quod per accidens propter aliam sententiam hic est nunc cesseret obligatio: dum aliquis in necessitate, vel ex iusta causa eam prudenter amplectitur, quia à restitutio liberata.

Et vero quis dubitet, multis justos habere posse probabilitatem debitæ contritionis, & M. p. confessionis; atque adeo probabilitate seire, se includi in illa revelatione universali, quod omnes verè contriti, & confessi acipiunt gratiam. Et tamen, ut statim audivimus ex Trident. ne-
requeunt seire certitudine fidei, se gratiam Dei subesse consecutos, seclusa speciali revelatione. Ut ergo aliquod singulare propter revelationem universalem credatur, oportet, ut certò & evidenter in illo includatur, ita ut non possit esse formido prudens de contrario. Vide Concil. S. 2.

Sect. I. Ratio ergo à priori nostræ Conclus. est; quia repugnat, prudentiam dicere, objectum illud esse dignum, quod credatur super omnia, & sine ulla formidine; quod tamen eadem prudentia judicat respectivè ad suum subiectum probabile esse, quod sit fallsum, dum judicat, posse prudenter ipsum amplecti contrarium, ut probabile. Dico: *Respectivè ad suum subiectum* quia non requiritur omnimoda, & absolute evidētia; sed sufficit respectiva, id est talis, ut is, qui credit, non possit secundum suam capacitatem prudenter judicare, oppositum esse probabile, quāvis forè alii subtilioris ingessi id possent. Alias namque rustici, & alii, qui non ita penetrant motiva fidei, nec illa omnia considerant, quæ alii docti, non haberent sufficiētiam evidētiam credibilitatis; ac per hos non possent credere fidei infusa, quod est maximum inconveniens; cum sine tali fide impossibile sit placere Deo. Sed contra, inquis: rusticus vel puer rudis non potest affirmare, illa motiva, v. g. auctoritatem Parochi, instruētō parentum, & similiis obligare ad non formidandum de his, quæ ab ipsis proponuntur. Resp. rustici, vel puerum illum rudem non judicare abolutè, & in universū, quæ motiva sibi proposita obligent quælibet ad credendum firmiter, sed solum, quod obligent ipsum; & hoc quidem (inquit Emin. sup. num. 36.) verum & evidens est: cum enim non occurrant ei rationes, que homini docto occurrerent ad prudentem formidandum, non potest ipse prudenter formidare, & pro ejus capitu motiva illa fortissima sunt, quæ debilia essent in ordine ad alios. Sic ille.

Si objicias: rusticus poterit dicere: ego quidem non video, quid possim his motivis opponere, ali tamen doctiores fortasse viderent, nec Parochio solo proponente, crederent. Item: ego quidem nunc non seio, quid opponam; etas tamen fortem scientiam. Non ergo habet rusticus illi evidētia de obligatione nō formandi, cum prudenter judicet, hominem doctum posse forsitan adhuc prudenter formidare. Resp. Lugo sup. num. 37. si rusticus faceret illas reflexiones, jam alius esset casus. Nos, inquit ille, loquimur de rustico, cui hæc motiva insufficiunt pro ejus capitu, eumque obligant: quare debet esse talis rusticus, qui non attendat ad insufficiētiam illorum motivorum pro aliis doctioribus, sed solum ad sufficiētiam, quam hæc & nunc habent pro ipso, sine alia reflexione, aut comparatione, quam si facere solet, jam non esset rusticus rudis formaliter loquendo in hoc casu, nec sufficiētior motivis illis obligaretur. Hæc ille. Aliqui purant, defēctum evidētia credibilitatis in rusticis, & aliis indoctis hominibus suppleri per specialem Dei concursum. Ita Suarez disp. 4. sect. 5. num. 9. dieens. Si contingat, exteriorem prædicationem fidei, & proposiētō non esse sufficiētē ad formandum judicium ita firmum, & evidens de credibilitate fidei, vel absoluta, vel comparata cum alia

doctrina; tunc per divinam inspirationēm, & vocationem internam posse compleri hujusmodi credibilitatem.

Ur. ut sit de hoc, quod planè incertum est, bene dieit idem Auctor num. 8. evidētiam credibilitatis non debere esse æqualem in omnibus, nec eodem modo esse postolandam in simplicibus credentibus, ac in sapientibus: nam isti per se illam perecipiunt, penetrando ejus media, & principia; illi verò in fide, & traditione Ecclesiæ, & sapientum illam participant: nam illis satis est, quod videant, sapientissimos viros, & multitudinem Christianorum hanc fidem amplecti, ut indubitatum, & infallibilem, & quod audiant, illam esse confirmatam multis miraculis, & quod hoc sit illis moraliter, & humano modo certum; ac denique quod intelligent, talem doctrinam esse contentaneam rationi, nibilque contrarium in illa inventant: nam hæc sufficiunt, ut respectu illorum fiat doctrina fidei evidenter credibilis. Sie ille. Alii docent sufficiētē, ut mysterium, quod rusticus credit, possit ab homine docto & prudenti ex nouis Ecclesiæ evidenter inferri, tametsi ipse actualiter hoc non faciat, per hunc aut similem discursum: illud tantum est objectum fidei dignum, quod est omnino certum Deum dixisse: sed constat, tantum esse omnino certum Deum dixisse mysteria nostra fidei, quæ ab Ecclesia Romana tanquam credenda proponuntur: ergo ista tantum objecta sunt fide digna, seu credibilia fide divina. Ita videtur docere noster Del Castil. disp. 5. q. 3. n. 7. &c. 8. Del Castil. Et num. 9. ait: judicium credibilitatis non esse quidem in rusticis evidens reduplicativè, quia in ipsis non est illatum ex præmissis evidētibus; esse tamen evidens specificativè; quia est inscribile, & deducibile ex illis. Et per hoc distinguitur à judicio cuiuscumque alterius Sectæ; quia licet formetur aliquid judicium de credibilitate illius à sectatoribus suis; tamen de se non est evidens specificativè, seu in potentia proxima, licet est judicium, quod rusticus formant de credibilitate nostræ fidei, etiamque ab illo facile separantur; quia ipsi illud non inferunt, nec sciunt, quibus præmissis infallibilibus, & evidētibus miratur. Ita præfatus Auctor.

Si dixeris: saepe, dum hi homines instruuntur à Parochio, ex ipsis ignorantia permixtum proponuntur falsa cum veris, tanquam dicta & revelata à Deo, quibus omnibus æquæ rusticus assentitur: sed iste non potest habere evidētiam credibilitatis de falsis: ergo, cum eadem motiva habeat ad putandum esse credibilia vera, scilicet quia Parochus dicit, esse revelata à Deo, nec habebit evidētiam credibilitatem de his. Respondet Del Castillo sup. num. 13. quod judicium illud, quatenus eodem modo inclinat ad credendum falsa, ac ad credendum vera, non est inferibile ex a. discursu, sed solum quatenus inclinat ad credendum ea sola, quæ Ecclesia Catholica R. Respondet manu proponit credenda. Unde illud judicium, formatum à rusticis de credibilitate falsorum,

9.
Hoc planè incertum.

Rudes cona
fini peric
piunt evi
deniam
credibilita
tis.

Et specifi
cativè, licet
non reduplic
ativè.

10.
Objectio

quæ Parochus proposuit, solum deseruit ad excusandum rusticum a peccato in fide ipsorum; non tamen ad hoc, ut illa, quæ credit, prudenter eredat, nisi tantum apparerent. Sicille

Sed relinquamus rusticos, & revertamur ad
Suffici vi- viros doctos, qui probè noverint omnes no-
ris doctis tas vera Ecclesiæ atque adeo ea omnia, quæ
evidentia credibilita- mysteria fidei nostræ reddunt evidenter credi-
tis moralis bilita, evidentia utique non physicæ, aut meta-
& pruden- phyficæ, sed morali, seu prudentiali (nam ab-
tialis. solutè omnibus notis fidei, in se confidaturis
posset subesse falsum) à qua ligè possit discen-
tire intellectus humanus, non tamen intellectus
& prudentialis; cum equidem sepe contingat,
ut viri isti dilupent inter se de credibilitate a-
licujus objecti, his eam probabiliter afferenti-
bus, illis eam negantibus; eur, inquam, aliquis
hoc eas nequaerat firmissime credere tale objec-
tum, exhibendo circa illud supremum cul-
pum intellectualem, tametsi possit prudentialis.

Sicut in dicere, fortasse non est verum? Sic enim potest quispiam prudenter adorare hostiam conlibus, seferatam, suprium cultum larriæ ei exhibendo, licet simus possit prudenter dicere, forsitan

Lugo.

hæc hostia non est concreta. Rep. Cardin. sup. num. 7. disparitatem esse, quod cultus latræ solùm rendit ad exhibenda ea signa reverentia, quæ quidem prudenter exhiberi possunt alicui, quamdiu non constat, non esse talēm perfonam, nec est falſe dubium morale, licet simul judicetur possibile, quod non sibi talis: sicut quis licet reddit debitum conjugi, quamdiu non constat, esse alienam, licet possit simul dicere, fortasse non est conjux propter aliquod impedimentum occultum: cultus autem intellectualis fidei non potest ita exhiberi, quia ex imperio voluntatis intellectus per fidem debet credere certissime, cohibendo positive omnem formidinem: non potest autem voluntas prudenter cohibere formidinem, quando prudentia fatur, posse prudenter formidari de veritate illius objecti: hoc enim est prudenter dictare obligationem cohibendi formidinem, quam tamen formidinem eadem prudentia dictaret esse prudentem; quod in ipsis terminis ostendit repugnantiam. Cum ergo summa fidei asserat obligationem cohibendi formidinem, prærequiritur talis evidenter credibilitatis objecti, ut, licet non appareat evidenter objecti veritas, appareat tamen evidenter tanta credibilitas, ut sit obligatio abque formidine credendi, ad quam obligationem non sufficeret judicium solùm probable de credibilitate. Hæusque Emin.

12. *Ita in mortaliibus a gendi.* Dico ego, non posse adorari hostiam absolu te, de cuius consecratione est prudens ratio dubitandi; atque adeq^uam adorationem debet praecedere iudicium moraliter certum, nec posse reddi debitum conjugi, dum simul potest prudenter dicere, fortasse non est coniug^x propter aliquod impedimentum occultum; in his enim casibus subest conscientia dubia suspensiva, vel scrupulosa, quæ depo negada est, vel tutius eligendum. Deponenda,

inquam, debet inquirendo, an vere habet nam
ratio prudenter dubitandi. Si post inquisitionem
debitam nulla ratio appareat, estd fore latet, et
cum dubio vel scrupulo deposito, formetur
conscientia recta, vel recta equivalent, hoc
modo: *Omnis hostia validè consecrata*

invincibiliter *validè* *consecrata* *judicatur*, *et* *calu*
laria *adoranda*: *hac* *est* *talis*; *ergo* *et* *item* *Om*
nis *legitima* *coniux*: *vel* *que* *invincibiliter* *legitima*
judicatur, *licitè* *reddit* *debitum*: *hac* *est* *talis*, *ergo*.
His *principiis* *saltē* *confusè* *cogitatis* *nisi* *de*
bet *timorati*, *&* *habebunt* *moralem* *certitudi*
nen, *imò* *evidentiam* *de* *licita* *actione*, *vel*
omissione *sua*. *Nec* *verum* *est*, *quòd* *hi*, *aut*
filiales *ditigantur* *à* *conscientia* *dubia* *que* *seu*
pulosa; *sed* *ditigantur* *proximè* *&* *ultimè* *à* *con*
scientia *recta*; *scicui* *non* *ditigantur* *à* *con*
scientia *falla* *aut* *errore*, *qui* *ex* *errore*, *vel*
ignorantia *invincibili* *&* *ine culpabili* *faciunt*,
quod *talis* *conscientia* *dictat* *esse* *licitum*, *cum*
fit *à* *parte* *rei* *graviter* *ille* *mitum*; *sed* *ditigantur*
proximè *&* *ultimè* *à* *conscientia* *recta*. *Uno* *Ha* *scilicet*
verbo, *sola* *conscientia* *recta* *directè*, *vel* *al* *re* *tem*
reflexè *est* *recta* *moralitatis* *regula* *intri*
seca. *Hæc* *à* *lumine* *divino* *est*, *ostendens* *no*
bis *bona*. *Hæc* *accutæ* *considerare* *debent*
immoderati *conscientiarum* *seniores*, *&* *ui*
facilè *absolvunt* *conscientiam* *fallam*, *et* *eroneam*
directè, *dum* *est* *recta* *reflexè* *&* *ultimè*; *ita*
æque *facilè* *absolvunt* *dubiam*, *seruopolam*,
& *probabilem* *directè*, *dum* *est* *recta* *reflexè*,
& *ultimè*. *Quam* *modo*, *innocentem* *tamen*,
& *quidem* *nostro* *judicio* *evidenter* *innocen*
tem, *in* *carnificina* *sua* *enormiter* *exercitanti*.
Sed *extra* *oleas* *eucurri*, *&* *ad* *evidentiam* *agi*
bilitatis. *Recedo* *ad* *evidentiam* *credibilitatis*, *&*
dico: *ut* *quis* *non* *teneatur* *reicerare* *suum* *Bap*
tismum, *saltē* *sub* *conditione*, *requiri* *ut*
prior *Baptismus* *sit* *moraliter* *certus*, *id* *est*, *ut*
non *fit* *justa* *ratio* *dubitandi* *de* *valore* *prioris*
Baptismi. *Ergo* *merit* *requiri* *ad* *affectionem*
fidei, *quòd* *præcedat* *moralis* *certitudi*, *&* *evi*
dentia *credibilitatis*, *id* *est*, *ut* *non* *fit* *justa* *ra*
tio *dubitandi* *de* *revelatione* *sui* *objec* *ti*. *Et* *quomodo*
non *est* *justa* *ratio* *dubitandi*, *qua*
ndo *probabile* *est*, *non* *suffici* *reveratum*? *Et* *quomodo*
est *moraliter* *certum*, *cuius* *oppo*
tioni *est* *verè* *probabile*? *Igitur* *argumentum*
quod *Adversarii* *proponunt* *de* *adoratione* *ho*
li *ke* *consecratæ*, *&* *non* *iteratione* *Baptismi*,
nullius *est* *momenti*. *An* *for* *ce* *dicent*, *quòd* *se*
ur *possim* *sub* *conditione* *adorare* *hottam*, *qua*
solum *probabiliter* *est* *consecrata*, *&* *reiterata*
Baptismus *sub* *conditione*, *quando* *prior* *lo*
lum *est* *probabilis*; *se* *etiam* *possim* *credere*
sub *conditione* *rem* *probabiliter* *tantum* *re*
latam? *Quis* *unquam* *distinxit* *affectionem* *fidei*
divisum *in* *absolutum*, *&* *conditionatum*?

Dices: Aliqui docent, quod possit dari aet.
etus prudentia verus, qui non sit evidens, sed
solum probabilis. Deinde, quidquid sit de sua esse
hoc, proponi potest per iudicium probabile, prout
quod objectum fidei sit credendum, quo
etamine probabili, dato, posset esse aliud, ut
albus fidei.

actus quasi reflexus evidens, & elicitus à prudentia, dictans, hic & nunc prudenter posse nos amplecti illud judicium probabile, & velle credere fidei mysteria; sicut etiam postu judicio probabili de paupertate Petri, datur actus evidens prudentia, dictans evidenter, hic & nunc honestum esse, lequi illud judicium probabile, succurrendo Petri probabiliter pauperi. Similes actus evidentes prudentia intercedunt, dum ob necessitatem, aut justam causam quis amplectitur hic & nunc sententiam certe prædictæ probabilem, etiam minus rutam: ita ut imprudentis, aut peccati rei non sint, qui tali modo practicant sententias probabiles. Resp. Disparitatem esse, quod, ut super dictum fuit, voluntas credendi non est credendi uteumque, sed credendi firmissime super omnia: at verò voluntas subveniendi pauperi Petri est voluntas uteumque subveniendi, non autem subveniendi firmissime & super omnia. Nec obstat, quod existentia revelationis non debet esse tam infallibilis, quia ipse assensus fidei, & quia falso debet esse tam infallibilis, quia potest esse, attendat conditione personæ, quæ credit, ut ita sit major proportion inter judicium credibilitatis, & ipsam fidem.

Confer, quod aliquis possit vocari probabiliter hereticus, aut infidelis ex eo, quod non credit aliquid objectum, quod probabiliter est revealatum à Deo, & ut tale ab Ecclesia propo-
natur? Existimas, quod omnia, quæ solum probabilitate inferuntur ex dubiis propositionibus revealatis, possint credi fide divina? Et quidni possint, si sufficiat probabilis tantum revelatio? Hoc autem non scio, aliquem ha-
cenus admisisse. Sed enim, urget aliquis: obligatio credendi firmissime potest cognosci per judicium tantum probabile: neque enim judicium probabile, & evidens differunt ex parte objecti cogniti; sed dumtaxat per diversum modum representandi idem objectum: quidni ergo possit sufficere tale judicium probabile ad firmissime credendum? Pro solutione Nota ex Lugone sup. num. 12. & seqq. obligationem non includere formaliter in ius, esse ipsum judicium evidens de obligatione, cum hoc sit objectum illius judicii, & adæqua-
tè ab ipso condiscinguatur. Est autem obligatio, ut solum ipsum importat, ligamen, quo homo videret ligatum, undeque, ita ut omnis evadendi via ablativa sit. Ut ergo cognoscatur ipsa obligatio, debet intellectus circumspicere, & videre, undeque ligamen esse, nec ullam patere viam evadendi. Ad hoc autem, ut illud ligamen completere existat, duo requiruntur, nempe voluntas Legislatoris, vel ejus, qui obligat, & ejus intimatione sufficiens. Quando ergo subditus iudicat, se lege aliqua ligatum, non habet pro objecto ipsum judicium certum, quo id judicatur, sed solum intimationem legis, ipsa factam antecedenter ad judicium suum, & notitiam talen, quæ ad ipsum pervenit: ex qua intimatione, & notitia taliter perlatu ligatur, ita ut

non possit licet legi resistere, & contradicere, quam impotentiam judicat per illud judicium: illa autem notitia, & intimatio est aliquid antecedens, nempe verba legis debito modo ipsi dicta, & ab ipso percepta, quæ eo ipso ligant subditum, & hoc est objectum judicii subsequentis.

Ita ergo in casu præsentis, prudentia, dictans obligationem firmissime credendi objecta proposta, non habet pro objecto evidenter 15. Prudentia dictas firmissimè credendum.

judicium, quo illam obligationem judicat, sed obligationem antecedentem; quæ completer per notitiam talem rerum credendarum, & debiti radicalis ex ipso jure naturæ credendi firmissime, quæ taliter proponuntur. Illa autem notitia non includit ipsum judicium evidens de obligatione; sed sunt apprehensiones, & notitiae antecedentes, per quas intellectus quasi audit, ut postea judicet de obligatione.

Nec refert, quod apprehensiones illæ non sint judicium; quia falso sunt notitiae claræ claritatis radicali, quod sufficit; neque enim omnes apprehensiones sunt ejusdem rationis; sed aliquæ sunt incepta ad generandum assensum, alia aptæ ad generandum assensum probabilem, alia ad generandum assensum evidenteum, & determinantes ad illum. Hæc ergo

claritas, quæ in illo modo proponendi præcedit, est, quæ compleat obligationem, & afferat omnes vias evadendi necessitatem debiti, & hæc claritas cognoscitur, & affirmatur, quando prudentia affirmat obligationem credendi firmissime. Sed contra, objectum illius judicii non sunt apprehensiones formales, sed earum objectum; hoc autem objectum non est completa obligatio. Resp. apprehensiones, pri-
mas non habere pro objecto completam obli-
gationem, cum hæc compleatur per formales

apprehensiones; unde etiam judicium pri-
mum, quod ad ipsas consequitur, non affirmat
completam obligationem; postea tamen dan-
tur apprehensiones reflexæ de statu, resultante
ex prioribus apprehensionibus, per quas pro-
ponitur obligatio completa, & has sequitur
judicium reflexum, quod est judicium prædictum, affirmans obligationem completam, resul-
tantem ex objecto taliter proposito, & cum tali
claritate per priores apprehensiones, ut non sit
via evadendi.

Urget aliquis: totum hoc potest cognosci per judicium solum probabile. Respondeatur, Hoc non po-
test esse probabile tantum, sed est
evidens.
Hanc sequi-
tur judi-
cium præ-
dictum com-
pleta obli-
gationis.

16.

per judicium solum probabile. Respondeatur, Hoc non po-
test esse probabile tantum, sed est
evidens.
Vit esse de-
bet omne
ultimo
dictamen
recte con-
scientie.

Cum

Cum ergo certitudo judicii, de quo hic loquimur, sit praesens, intuitus ab alio: judicium reflexo percipitur; vel si non ob aliquod impedimentum, tale judicium reflexum non est sufficiens ad credendum, vel recte agendum.

Quin in dō in omni alia materia morali: judicium ultimum certum esse debet: nam, supposita probabilitate utriusque partis, ultimum judicium dictat certō, alteram partem posse eligi, etiam minus tutam, supposita necessitate, nullatenus autem ē seposita. Crediderim, simplices, & rudiores hic formare conscientiam securius, & irreprehensibilius, quam Doctores varii. Illi quippe in deliberatis attendere solent, an agnoscant, & velint peccatum. Si postea erroris accusentur, excusat se, dicentes: Non sciri melius, aut non potui melius agere, id est: allegant ignorantiam, aut impotentiam: hic & nunc insuperabilem, si vere à parte rei erravint, aut materialiter male egerint, & cupiunt doceeri. Simplicioribus his grande charitatis officium præstare, qui in materia morali separarer preiolum à vili. Dico, qui sententias solidē, & certō probabiles colligeret, & ab improbabilius, vel probabilitate ratiū probabilius, quas practicē improbabilis censimus, separaret. Item, qui in materia ignorantiae omnes ignorantias vincibilis in catalogum redigeret, addito modo accommodo vincendi eas, & similiiter ignorantias invincibilis colligeret, quae natae sunt esse invincibilis in certo genere personarum. Ita provideretur, ne irreperent sententias improbabilis tanquam probabiles, & ignorantias culpabiles tanquam inculpabiles. Ad fidem redeamus, & reficitamus, ut quis licet posset velle credere fide insula aliquid, quod solum probabilitate est revelatum, deberet certō judicare, id esse licitum. Quomodo autem hoc certō poterit judicare, cum quā plurimi oppositum doceant?

Dices: probabile judicium de certitudine directa alterius judicii proponit eandem certitudinem, quam proponit judicium reflexum evidens. Resp. sed non eodem modo, quia probabile judicium inevidenter, reflexum autem evidenter. Porro modus cognitionis, etiam non cognitus potest variare modum movendi voluntatem, licet tota illa variatio sit in sola applicatione, & nō in ipso objecto, vel motivo. Accepte exemplum in visione clara Dei, quæ quidem ita applicat objectum suum voluntati, ut, licet ipsi visio, & eius claritas non cognoscatur reflexe, & licet omnia prædicta Dei, quæ clare representat, antea cognoscerentur obseruē per fidem; voluntas tamen moveretur necessariō (secundum communiorē sententiam) ad amorem Dei, ad quem amorem non moveretur necessariō cognitione alia obsecrā, vel abstraktivā ejusdem objecti. Et verō cognitionē evidens mali præsentis, vel futuri nonne magis contristat, quām cognitio tantum probabilis? Ut quid ita? Quia est diversus modus applicationis, licet applicatio ipsa

non cognoscatur reflexe. Censene, ut quia voluntate, ut certitudo, & evidenter illam notitiam cognoscatur, sed sufficiere solam probabilitem cognitionem? Herculis illi cognitio probabilis ita debiliter proponit, & applicat certitudinem cognitionam, ut in actu exercitio debet voluntatem ad testificandam securitatem, & certitudinem: ut patet in probabili cognitione boni præsentis, quæ non ita latet, animam, sicut evidens cognitione, ut experientia docet. Quando ergo est certitudo ex parte objecti cogniti, & ex parte applicationis certa, quā proponit, tunc anima est & objective, & formaliter certa ac secura, aqua apta ad testificandam securitatem, & certitudinem. Hec Lugatiū deducta invenies apud Lugonē sup. n. 22, eaque sic applicat judicium evidēti credibilis.

Licet (inquir) illud judicium ultimum non cognoscatur, sed certitudo prioris judicij directa, atque adeo certitudo ultimi judicij non moverat, ut objectum cognitionis moveat, tamen formaliter per modum applicationis debet, certificantis formaliter animam, & redditis de voluntate, securitatem de certitudine obligationis credendi. Quare, si judicium illud ultimum posset non esse evidens, sed probabile, de obligatione certa, & certitudine directa, non moveret sufficienter ad volendum prudenter credere firmissimē, non ex defectu obligationis teneat proposita, sed ex defectu applicationis debet, nēpētē judicij certificantis formaliter, quo ea certitudo obligationis proponetur. Sic ille, Atque ex his patet solilio argumenti principali, sup. propositi num. 14. Resp. namque Neg. A sumptum, videlicet obligationem credendi firmissimē posse cognosci per judicium tantum probabile, et id enim judicium probabile, & evidētis non differant ex parte objecti cogniti; differunt tamen per diversū modum representandi idem objectum, quæ diversitas sufficit, ut jam ostensum est, ut unum judicium valeat movere voluntatem ad credendum firmissimē, aliud verō non.

Rogat aliquis, quid ergo dicitur credibile in hac quæstione? Poneius noster in suo Sup. plemento 3. dist. 25. quæst. 2. num. 161. dict. credibile posse habere dupliem significacionem: unam, quā significat illud, cui quis potest credere; & sic quod falsum est, non est credibile fide divina, si hæc non possit tendere nisi in objectum revera revelatum à Deo, ut communius tenerur. Alteram, quā significat illud, cui aliquis prudenter potest concedere, sive possit credere actu, sive non. Erin hoc sensu, inquit, falsum, propositum ut revelatum à Deo per judicium probabile, posset tamen possit credibile proximē, & remotē; remore quidem, quia esset res, quæ posset proponi ut revelata à Deo; proximē verō, quia esset sic proposita actu. Ita Poneius. Lugo sup. num. 24. Credibile (inquit) in hac quæstione non significat id solum, quod credi potest; sed quod prudenter credi debet firmissimē super omnia alia:

17.
Probabile
judicium
de certitudi-
ne directa,
proponit
idem: sed
non eodem
modo.

alia; non potest autem esse obligatio credendi taliter aliquid, cuius contrarium aquae si credibile, vel saltem sit prudenter credibile: nam eo ipso possemus prudenter formidare de veritate hujus objecti, si ejus contrarium possemus prudenter credere: non possemus ergo prudenter cohibere formidinem omnem circa veritatem hujus objecti, nec id posset praecipuum fidei praecipere. Idem ergo est, hoc objectum esse taliter credibile firmissimam fidei, ac esse credibilissimis omnibus objectis contraria. Sic enim certissimum.

Non queritur, hic, quid requiratur, ut aliquid vere credatur fide divinam, seu infulam, nam, ut constat ex Sect. 2, necessarium debet esse verum, ita ut falsum, quantumcumque evidenter proponatur tamquam revelationum, & homo conetur illud credere, nunquam tamquam credat; sed queritur, qualis propositio objecti, sive veri, sive falsi, requiratur, ut homo debat conari credere fide in fusam, sive firmissimam super omnia. Et ad hunc conatum requirimus evidenter credibilitatis, id est, ut ita clare constat de revelatione objecti, ut nulla subtilis ratio de ea dubitandi, respectivè ad intellectum credentis. Si inferas: ergo nullus, cui evidenter fides proponitur potest illam negare? Resp. Cardin. sup. num. 26. Neg. Consequentiam: quia, inquit, licet mihi evidens sit, objectum fidei esse prudenter credibile, possum nolle credere, passione, vel alio affectu dulcis: sicut, licet sciunt evidenter, bonum temperantie esse mihi prudenter amabile, possum illud non amare. Ratio autem est, quod hæc evidenter credibilitatis, non est evidenter ipsorum mysteriorum, nec assensus, qui iudicio, fidem esse veram: sed quo iudicio, bonum & honestum, ac debitum esse illa credere. Neque hinc sequitur, omnes infideles evidenter scire, Sectas contrarias fidei nostræ esse prudenter incredibilis: quia non omnes considerant sufficienter notas, quæ fidem nostram redundent evidenter credibilem, quæ consideratio est necessaria; & ideo peccant, quia debent attendere, & inquirere, & non inquirunt. Si qui autem sint, qui hoc sciunt, equidem, propter affectum depravatum, adhærent Sectis suis.

Quantum ad fideles, sciunt omnes evidenter, alias Sectas non esse prudenter credibilis, scimus imprudenter. Similiter, non esse eas prudenter probabiles, quamvis bene imprudenter. Si inferas: ergo sciunt evidenter mysteria fidei esse vera, & possibilia; quia illud solum est credibile, quod est verum, & possibile. Resp. Neg. Consequentiam: nam non est idem, credibilitas, & veritas, seu possibilis: credibile etenim est, quod ita proponitur, ut dignum sit, cui prudenter assentiamus. Contingere autem potest (inquit Cardin. sup. num. 28.) taliter aliquando proponi aliquod falsum, & impossibile; nam rusticus, cui Pastorius tamquam de fide proponit, esse quatuor personas in Trinitate, evidenter judicat, illud

esse prudenter sibi credibile, sicut quando proponitur verus artieulus; & sanè in hoc non fallitur. Quia, licet illud in se sit falsum, & impossibile; est tamen hic & nunc prudenter credibile ab hoc rusticus; ergo ex evidenti credibilitate non potest argui evidenter veritas. Sic ille. Sed neque ex evidenti veritate potest argui evidenter credibilitas: ut nimis clarum est; nam, ut aliquid sit credibile, debet esse a Deo revelatum; constat autem, multa esse evidenter vera, quæ non sunt a Deo revelata; ergo manifeste distinguuntur veritas objecti, & ejus credibilitas.

Sed contra, dicit aliquis: bene sequitur: 22.
Hoc objectum est evidenter impossibile; ergo est evidenter incredibile, ergo & hæc consequentia valet: Non omne evidenter credibile est evidenter possibile. Hoc objectum est evidenter credibile; ergo est evidenter possibile. Ab opposito enim Consequentis bene arguitur ad oppositum Antecedentis: v. g. Petrus currit; ergo moveatur: Petrus non moveatur; ergo non currit. Relp. regulam illam intelligi de opposito contradictorio, ut patet in exemplo allato; non autem de opposito contrario, quale est in nostro easu; hoc est, valet hoc argumentum ad propositionem negativam; scilicet ad affirmativam: sic enim non bene sequitur: Petrus est homo, ergo est animal: Petrus non est animal, ergo est brutum, cùm tamen brucum sit oppositum hominis; sed contrarium, non contradictorium; ideoque solum potest argui hoc modo: Petrus non est animal; ergo non est homo. Hic itaque in easu praesenti, ex hac illatione: Hoc objectum est evidenter impossibile, ergo est evidenter inopinabile, bene argueretur: Hoc objectum non est evidenter inopinabile, ergo non est evidenter impossibile; scilicet, Est evidenter opinabile, ergo est evidenter possibile. Nec etiam: Non est evidenter inopinabile, ergo est evidenter possibile: eò quod non arguitur ad contradictorium Antecedentis, sed ad contrarium: ut ergo bene argueretur in praesenti materia, deberet sic formari argumentum: Hoc objectum est evidenter impossibile, ergo incredibile, valet hæc consequentia, ergo & ista: Hoc objectum non est evidenter incredibile, ergo non est evidenter impossibile.

Sed omittramus ista, quia parva utilitatis sunt, 23.
vii & alia, quæ Cardin. sup. num. 31. & seqq. Ab solutè falso & imposibile. sibi objicit, quorum solutiones apud ipsum videbi possunt; hoc tantum dieo, quod ante aucta adhuc dixi; ex eo quod aliquid objectum sit evidenter credibile, nequitam tequi, quod sit evidenter verum, vel possibile, cùm id, quod est absolutè falsum, & impossibile, ita possit proponi, ut aliqui intellectui sit evidenter credibile, id est, ut posset prudenter conari, quantum est ex le, ad illud firmiter & super omnia credendum, præcindendo ab hoc, quod hic assensus à parte rei sit assensus fidei, & quod sit eliciendus viribus natura, aut per fidem in fusam. Atque talem evidenter credibilitatis, Vt intellectus quisque cogatur credere id esse revelatum. & non aliam, requirit nostra Conclusio; id est, postulat talis propositionem objecti, ut intellectus nequeat prudenter dissentire hic & revelatum.

nunc, manente eadem propositione, quamvis imprudenter posset; quia nequit in his circumstantiis prudenter judicare, ipsum non esse à Deo revelatum; sed quasi cogitur judicare esse revelatum, estò imprudenter possit formidare, & judicare oppositum.

24.
His similia
habet Su-
arez.
Qua perpe-
ram carpit
Poncini.

Nec aliud voluit Suarez Disp. 4. Sect. 2. (ubi tenet nostram sententiam) quando dicit num. 5. Christiana fides ita est certa, ut semel concepta mutari non possit, juxta testimonium Pauli ad Galat. 1. v. 8. Sed licet nos, aut Angelus de cœlo evangelizet vobis, praterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit. Et ideo talen certitudinem practicam requirit in judicio credendorum, ut fundetur in evidenti credibilitatis, & non in sola probabilitate, quæ facilè potest deficere. Hæc ille. Quæ graviter offendunt Poncium nostrum; quippe in Supplemento sup. num. 150. ait; id fibi vide ri periculissimum: nam, inquit, si id verum est, qui semel haberet fidem Christianam aequalem, non posset perdere illam, nec discredere mysteriis, per eam creditis, & sic nulli Catholici devenirent Hæretici, aut eum devenerint, adhuc maneret in illis actus ille fidei supernaturalis, quem cum essent Catholici haberunt, aut saltē non posset habere actum ipsi oppositum, quod, nisi hæreticum sit dicere, aut erroneum in fide, certè tam falsum esse patet quotidiana experientia, ut alia probatione non indigeat. Ita Poncius. Sed nunquid audiendus? Facile colliges ex verbis Suarezii immediate subsequentibus: Alioqui posset illa probabilitas deficere, advententibus alii conjecturis, & sic posset homo prudenter dubitare, vel etiam deficere à fide, temel sufficienter proposita, & prudenter concepta, quod est absurdissimum. Inde enim sequetur, posse hominem perdere fidem sine peccato, & consequenter posse perdere fidem, & conservare gratiam; vel certè sequitur, posse retinere habitualem fidem, dicredendo ab his, quæ prius crediderat fide insuza, vel ab aliquo illorum, quæ omnia absurdia, & impossibilia sunt. Sic ille.

25.
Catholicus
non potest
fieri hereti-
cus sine
peccato.
Qui hodie
conatur cre-
dere, potest
aliando
eras discre-
dere sine
peccato.

Quid tibi videtur benignus Lector: dum Suarez ibi doceat, cum, qui semel habuit fidem Christianam aequalem, non posse illam perdere, & sic nullum Catholicum posse fieri hæreticum? Docet, id non posse fieri sine peccato. Sed nunquid hæc doctrina hæretica, aut erronea in fide, vel certè falsa patet quotidiana experientia? An forte Poncius expertus fuit, Catholicum devenisse hæreticum absque peccato? Certè nec ratio, nec experientia id probat, scilicet hominem Catholicum, stantibus omnibus eisdem circumstantiis, factum formalem hæreticum sine peccato. Fatoe, si sufficiat evidentia respectiva, ut nos putamus, hodie posset rusticus v. g. proponi aliquod objectum ut evidenter eredibile, etas autem ut evidenter incredibile, & tali casu posset hodie conari credere illud objectum fide divina firmissimè, & super omnia, etas autem eidem

discredere sine peccato; sed quid mirum, cum hodie habeat evidentiam credibilitatis, etas autem in evidentiam, seu evidentiam credibilitatis oppositam? Sed de hoc casu non loquimur: de quo ergo? De eo, in quo affirmatio, & negatio ejusdem objecti sunt simul probabiliter credibilia, & tunc dico, nec unum, nec alterum posse credi divinam, firmissimè scilicet, & super omnia, ne omnibus eisdem simul probabilitibus, homo possit credere, & discredere sine peccato eidem omnino objecto. Nec aliud probat Scriptura Apostoli, à Suarez allata, ut bene adverterit ipse Poncii sup. dicens: Deinde locus Apostoli male ad illam doctrinam confirmandam adducitur: neque enim Apostolus dicit, quod non possit credere fidem Angelo de cœlo aliter evangelizanti; in modo significat expressè, quod posset, tum ex v. ejusdem cap. Miro, quod tam cito transfigimini ab eo, qui vos vocavit in gratiam Christi, in aliud Evangelium; tum etiam, quia frustra tam falso laboriosè conaretur eos in fide vera, prius ipsius Evangelizante concepta, confirmare, si non potuisse illa fides mutari: non ergo dicit Paulus, id fieri non posse; sed potius significat, damnosum esse id facere. Sic ille.

Sed nunquid damnosum est, hodie credere propositioni probabiliter tantum revelata, & etas ei discredere? Pater quod non in sententia, quod doceat sufficere probabilem credibilitatem. Ita Poncii Paulus loquitur ibi de fide, quam præcesserat evidens credibilitas; & quæ proinde, si posset, discredere, etiam facile, qui nondum in fide radicata; non tam absque peccato infidelitas, quod non impugnat sententiam Suarez, ut pater, sed potius confirmat. Itaque, ut hoc imponamus huic Conclusioni, requirimus in intellectu credentis, seu conanis credere fidem divinam firmissimè, & super omnia, nonnullam moraliter certam, & evidenter, non de mysterio, quod proponitur credendum; sed de credibilitate ejus; id est, oportet mysterium credendum talibus motivis ei proponatur, ut prudenter nequeat dicere; forte tale mysterium non est à Deo revelatum, & hanc appellamus evidentiam credibilitatis. Quæ sint autem illa motiva, dicam inferius. Impræsentiarum inquirio, an hæc notitia evidens oritur à fide, & utrum sit supernaturalis. Resolutio erit.

CONCLUSIO II.

Notitia evidens credibilitatis non oritur à fide: neque in substantia est supernaturalis.

Prima pars est communis, & melior, ut facetur Eminens. sup. num. 39. Ratio est; *Si* quia actus fidei, qui indubie oritur ab habitu fidei, & hæc notitia certa credibilitatis neque in conveniunt in objecto materiali, neque in for. Lugo, obiecta, sed nec etiam in modo tendenti ad sua

objecta. Patet; quia objectum materiale fidei est mysterium revelatum, formale vel sola auctoritas divina, vel haec simul cum revelatione divina, modus endendi obscurus. At vero notitia evidens credibilitatis pro objecto materiali habet ipsam credibilitatem, quam moraliter evidenter apprehendit, aut judicat, vel ex ipsius terminis, vel proper miracula, & alia motiva; nullatenus autem propter auctoritatem divinam. Non ergo pertinent ad eundem habibim. Nam (inquit Eminent. sup. num. 40.) licet habitus insulsi majorem habent sphæram, quam acquisiti, sed quodd non acquirantur per actus, sed dentur ad modum potentiarum, non tamen habent sphæram sine aliqua limitatione, sed attingunt suos actus sub eodem objecto formali, saltem inadæquato, & cum aliquo ordine, & subordinatione. Sic ille.

Accedit; quod illa notitia semper naturam, & frequenter etiam tempore praecedat infusionem fidei habitualis; quia ratione ergo à fide oritur? Censem, quia dispositiones ad justificationem efficiantur ab habitu justificante. Haec dispositionem (ad justificationem) justificatio ipsa consequitur, inquit Trident. s. 6. cap. 7. Nunquid ea ualens sequitur suum effectum, aut idem potest esse prius & postius natura altero? Cum ergo dicta notitia evidens praecedat fidem, tanquam dispositio necessaria ad ipsam, utpote sine qua non habetur objectum materiale fidei, constat plenè, ipsam non oriens ab habitu fidei. Maxime, cum sepius dictam notitiam nullus actus fidei subliegatur; & per consequens, nee habitus. Omittit alias probationes, quia res mihi clara est, & argumenta Adversariorum parvum momentum; praepuum defunxit ex eo, quod fides in Scriptura dicatur lumen, illuminatio &c. Hoc autem non videtur ipsi competere, nisi ratione illius evidens notitia credibilitatis. Sed de eo faris dictum est Sect. 3. Conclusio. 1. Dicit quidem Apostolus ad Ephes. 5. v. 13. Omne quod manifestatur, lumen est, id est, lumen manifestatur; non tamen dicit è conve-
niente, omne lumen facere evidenter mani-
festationem alienus rei. Quāvis ergo fides si aliquod lumen; equidem non omnino clara, sed subobscurum, quod nullius rei facit evidenter manifestationem; atque adeo non discerit evidenter suum objectum ab extra-
neis; sed hoc relinquit alteri actui, scilicet dicta notitia evidens; quia discernit rem re-
velatam, seu credibilem à non revelata, seu non credibili. Enimvero proprium est scientia discernere evidenter suum objectum ab extra-
neis: reliqui vero habitus discerunt modo
sibi accommodato; & ita fides Christiana dis-
cernit cum certitudine, humana vero cum
probabilitate; habitus denique voluntatis neutrino modo, sed tantum operando, seu in actu exerto, ut sic dicam. Ita Suarez disp. 4. Sect. 6. circa finem.

Tomus II.

Rogat aliquis, à quo ergo habitu oriatur dicta notitia evidens credibilitatis? Resp. communiter ab habitu prudentiae. Et quidem si prudentia generatio sumatur, prout complectetur quamlibet notitiam veri, prout illam sumpsit D. Ambro. lib. 1. de Offic. cap. 24. Ubi circa finem dicit. Prudentiam in veri investi-
gatione versari, & scientia plenioris infundere cupiditatem, procul dubio notitia evidens credibilitatis, quæcumque illa sit, & quomodo-
cumque accipiat, oritur à prudentia. Quis enim nesciat, eam notitiam esse veram, & scientia plenioris, scilicet ipsius fidei, cupi-
ditatem? Sin autem prudentia accipiat part-
iculariter, definita ab Aristoteles 6. Ethic. s. Aristotel. Habitum cum ratione vera circa bona humana acti-
vus, vel ut alii legunt: Recta ratio agendorum, etiam ut sic accepta efficiat notitiam credibili-
tatis, si haec accipiat pro ea, quia cognolico, rem illam esse verè à Deo revelatam, adeoque
fide divinæ firmissimo assentu posse honestè
credi, imò hinc & nunc debere credi; nam ut sic
illa notitia est immediatè practica, & dirigit
voluntatem credendi, sic ut notitia, quia cognos-
to, non solum esse honestum temperatè vive-
re; sed etiam hinc & nunc esse obligatorium:
quæ notitia indubie efficitur ab habitu pru-
dentiae.

Sed quid, si notitia credibilitatis abstrahat ab eo, quod qui teneat hic & nunc credere, sed simpliciter representet, tale autem objectum posse honestè credi? Cum enim præ-
sum positiæ credendi sit affirmativum, non
obligat pro semper. Nunquid & illa notitia
est actus prudentiae? Quid si nequidem dicit
honestatem credendi, sed simpliciter veritatem,
scilicet talem rem esse revelatam, adeoque esse
objectum materiale fidei? Resp. hanc ultimam
notitiam potius esse speculativam, determina-
tivam intellectus, quam practicam, determina-
tivam voluntatis, utpote quia non proponit
rationem boni, vel mali, quia sola est motiva
voluntatis vel ad prosecutionem, vel ad fugam.
Et si de hac agitur in praesenti questione, fa-
cile concedemur, cum Lug. disp. 1. num. 28. Lugo.
eam non esse practicam, vel pertinere ad pru-
dentiam; quia non est sufficiens, ut moveat
voluntatem. Et ideo potius est actus scientiae
speculativæ, ut ait Regius disp. 13. num. 16. Regius
licet non propriæ dictæ, & perfectæ, quia est
certa, & clara cognitione veritatis speculativæ, ex
evidentibus rationibus à posteriore deducta.
Quia tamen haec evidencia non est communiter
metaphysica, & omnino perfecta, quia in
intellectum plane convineat, ideo illud judicium
à perfecta ratione scientiae deficiat. Sic ille.

Sed nunquid de tali notitia, vel iudicio hic
queritur? Nos (inquit Card. sup.) loquimur
de iudicio, diffinente credibilitatem, vel in om-
nibus, vel saltem in his circumstantiis: hoc
enim solum est propriæ iudiciorum credibilita-
tis, quod debet præcedere voluntatem creden-
ti, & de quo querimus, ad quem habitum

29.
Oritur ab
habitū pru-
dentiae, si
practica sit.
S. Ambro.

30.
Dabili est
notitia spe-
culativa
credibili-
tis.

31.
Hic de noti-
tia practica
agitatur.
Lugo.

A a a 2 pér

pertineat. Nam illud dicens solum credibilitatem, seu debitum credendi, abstrahendo ab his circumstantiis, non esset judicium practicum, nisi forte partialiter, & remotè, magis auctem esset speculativum: sicut judicium, dicens obligationem puniendi malefactores auctoritate publica, non est practicum respectu illius, qui non habet publicam auctoritatem. Et post pauca: Quæstio, inquit, præsens est de judicio illo, quod necessario prærequisitum ad voluntatem credendi, & quod ostendit credibilitatem, seu motivorum pondus, inducens necessitatem & obligationem non dissentendi, sed credendi, quod dicimus esse practicum, & pertinere ad prudentiam iustitiam. Ita Emin.

Quæ oritur
a prudentia
acquisita
mente.

Tu cogita, en velis ei subserbere. Ego non agnoles prudentiam iustitiam, unde, si ad prudentiam spectat talis notitia, vel judicium, spectat ad prudentiam acquisitam; neque dubito, quin talis notitia, de qua agit Lugo, sit actus prudentiae, sique uteris; quia versatur circa actionem particularem, hic & nunc exercendam, sicut judicium, quod dicit, hic & nunc est tempore vivendum.

Interim non video, cur notitia evidens credibilitatis, quæ solum dicit in universaliter, tam rem honeste esse creditibilem, non etiam sit docente, sed docentis, quam vocant, quæ solum remoti dirigunt proximam, mediæ scientie prudentia utente, & applicante principium universale ad casum singularem; nisi enim talis res honeste esset creditibilis, numquam foret obligatio hic & nunc credendi; sicut non est obligatio hic & nunc temperante vivendi, nisi in universaliter honestum sit temperanter vivere. Et quævis Lugo per judicium credibilitatis solum intelligat istud ultimum judicium; Alii tamen querunt etiam de priori judicio, ad quem habitum pertineat; tamen autem magis videatur speculativum, quam practicum; tamen revera requiriatur ad proximam, ut mox ostendimus. Proxime ergo illud judicium commune de credibilitate servit ad determinationem intellectus, ut possit credere, seu assentiri illi objecto, tanquam ad Deo revelatum; remore tamen etiam determinat voluntatem ad elicendam piam voluntatem, seu affectionem credendi; quia scilicet derivit ad illud judicium practicum, quod proxime movet voluntatem ad volitionem, scilicet fidem, quo judico, hic & nunc honestum, imo & obligatorium est credere.

33. Objectum
notitia cre-
dibilitatis
est obligatio
et credibili-
tatem.

Atque ut objectum notitia credibilitatis, de qua hic agitur, foret non sola possiblitas credendi, sed etiam obligatio, ut praecedenti Conclu. insinuavimus, hoc intelligi potest primo de obligatione in generali, seu inde terminata, scilicet pro illo tempore, quo præceptum affirmativum credendi obligabit. Secundò, de obligatione non discredendi, quæ semper adest, quod aliquod objectum est evidenter credibile fide divina insula, ac per hoc firmissime & super omnia alia; atque adeo

notitia evidens credibilitatis, etiam prior illa, & quæ non dicit, hic & nunc esse credendum, videtur proxime practica, utpote dicitur, nunquam esse discredendum, quod sufficit, ut potest, ut quis judicet, rem aliquam esse creditibilem firmissime, & super omnia alia, & similiter judicet, hic & nunc non esse possitive credendum, imo ex pravo affectu potest velle ei discredere: sicut potest judicare, temperantem v.g. esse bonam, & ex mala voluntate hic & dñe intemperanter vivere.

Sed quorū hæc omnia? Sive dixerit, evidenter notiam credibilitatis esse speculativam, sive practicam oriri ab habitu prudentiae, aut potius ex habitu scientie imperfectæ, quæ utilitas in illis, vel quod fidem, vel quod ad mores? Nulla profris, & ideo reloquimus, unicuique suum judicium, & progrederemur dignificandam partem. Conclu. quæ ait, predicta notitia non esse in substantia supernaturalem. Et quid mirum, cum neque plus affectus voluntatis, quem proxime dirigit, si talis secundum Scotum, qui nollus agnolit virtutes mortales, per se insulas; sic enim ait, 3. dist. 36. Scott. quest. un. 5. Quod si dicatur, num. 28. Licit de istis virtutibus moralibus insulas multa dicantur, sicut quod videntur necessarii propter modum, medium, & finem: quia tamen omnia finis, quem non possunt habere ex specie sua, determinant sufficienter in inclinatione charitatis: modus autem, & medium determinantur per fidem insulam: ideo non videntur necessitas ponendi virtutes morales insulas. Et sp. cialiter de hoc affectu 3. dist. 25. quest. 2. la. terali 5. Ideo dico, num. 2. Esto, inquit, quod requiratur motus possit voluntatis (ad credendum) etiam sufficit voluntas ad sic movendum in partibus naturalibus; quia posito vero supernaturale præsentis intellectui, possit voluntas moveare intellectum ad intelligendum illud, dummodo in intellectu ipsa habitus, inclinans intellectum in illud, sicut ipsa proposito. Ergo secundum Scotum sive affectus credendi non est supernaturalis in substantia; quid ergo miratur, si neque notitia evidens credibilitatis sit supernaturalis in substantia?

Supernaturalem quoad modum non negabimus p[ro]p[ter] illi voluntari, sed neque negamus evidenti notitia credibilitatis, que proxime illam dirigit, id est, quæ ostendit honestatem fidei, & ad illam movet voluntatem in modis, quæ efficaciter, quandoquidem tunc datur illa notitia ex meritis Christi, & ordinatur ad vitam æternam, sicut actus voluntatis, & deus fidei, ad quos disponit efficaciter, de quibus sic ait Concil. Arai. 2. can. 5. Si quis fuit Arai. augmentum, ita etiam initium fidei, ipsius credibilitatis effectum, quo in eum credimus, qui sufficiat impium, & ad regenerationem sancti Baptismatis povenimus, non per gratia donum, sed per inspirationem Spiritus Sancti, corrigentem voluntatem nostram ab infidelitate ad fidem, ab impunitate ad pietatem, sed naturaliter nobis inesse dicitur, Apostolicis dogmatibus adversariis approbatum est.

Et Can. 7. Si quis (inquit) per natura vigorem
bonam aliquod, quod ad salutem pertinet vita ater-
ne, cogitare, ut expedit, aut eligere, sive salu-
tati, id est, Evangelicae predicationi consenserit pos-
se confirmare absque illuminatione, & inspiratione
spiritus sancti, qui dat omnibus suavitatem in con-
sentendo, & credendo veritati, heretico fallitur spi-
ritu &c. Confronat. Concil. Milevit. cap. 4. ibi:
Cum sit utrumque dogmum Dei, & seire, quid facere
debeamus, & diligere, ut faciamus.

Audite D. August. lib. de Prædest. SS. cap. 2.
ubi ponderans illud Pauli 2. Cor. 3. v. 5. Non
quid sufficiens simus cogitare aliquid a nobis, quasi
ex nobis, sed sufficiencia nostra ex Deo est, inquit,
intendit hic, & verba ista perpendant, qui putant
ex nobis esse fidei cæptum, & ex Deo esse fidei sup-
plementum. Quis enim non videt, prius esse cogi-
tare, quam credere? Nullus quippe credit aliquid,
nisi prius cogitaverit esse credendum. Ac post pau-
cis. Quod ergo pertinet ad religionem, atque pietati-
m, quia loquebatur Apostolus: si non sumus
idem cogitare aliquid quasi ex nobis meti ipsi, sed
sufficiencia nostra ex Deo est; profecto non sumus
idem credere aliquid quasi ex nobis meti ipsi, quod
sufficiencia nostra possumus, sed sufficiencia nostra,
qua credere incipiamus, ex Deo est. Et cogitatio,
qua necessariò præcedit fidem, quæ alia,
quæ non sit evidens credibilitatis, ostendens
homini, quid credere possit, & debeat? Et
hac ergo ex Deo est. Non in hominum, sed in
Dei est potestate (inquit August. lib. de Bono
per levi. cap. 8. circa fine) ut habeant homines
potest filii Dei fieri. Ab ipso quippe accipiunt
eum, qui dæ cordi humano cogitationes pias, per
quas habeat fidem, quæ operetur per dilectionem; ad
quod bonum sumendum & tenendum, & in eo per-
severanter ut qui in finem proficiendum non sumus
idem cogitare aliquid quasi ex nobis meti ipsi, sed
sufficiencia nostra ex Deo est, in cuius est potestate
ex nostrum, & cogitationes nostra. Accedat au-
toritas Isidori lib. 3. de summo bono cap. 10.
ubi lego lequentia verbas Doctrina sine adjuvante
gratia, quamvis infundatur auribus, ad cor non
descendit. Tunc autem Dei sermo, auribus infusus, ad
cordis intima perenit, quando Dei gratia mentem
interius, ut intelligat, tangit.

Ecce Pares non solum ad volendum cre-
dere, sed etiam ad intelligentium, cognoscen-
dum, & cogitandum gratiam desiderant. Et
ideo hanc gratiam non solum inspirationem,
sed illuminationem etiam appellant, ut patet
et Auct. sup. cit. Can. 5. Ergo (insert Lugo
Disp. 1. 1. auct. 3. in fine) sicut ex eo, quod exi-
git gratiam ad volendum credere, deduximus
supernaturalitatem voluntatis, si debet nos
colligere supernaturalitatem cogitationis ex
missio gratie, quod exigunt ad cogitandum,
& intelligentium. Sic ille. Prorsus sic est, sed
sicut ex illis testimonio Patrum non colligitur
supernaturalitas voluntatis, nisi in modo; si
neque supernaturalitas cogitationis, nisi in
modo; idque, dum cogitatio proxime natura est
moveare voluntatem ad consentium, ut manife-
stetur ex testimonio S. Isidori; tunc quippe

datur ex supernaturali providentia, & peculiari
Ortam à
Dei beneficio. Quod maximè verum est, supernatu-
rali provi-
dentiæ, &
Speciali Dei
beneficio.

dum cogitatio est congrua, id est, dum
actu moveat voluntatem ad credendum, quæ
vis existimem, sufficere quod sit proxime na-
ta moveare, tametsi de facto non moveat. E-

nimirvero Semipelagiani non negabant congrua
cogitationem antecedenter ad illam volunta-
tem; sed volebant, quod posset esse congrua

absque auxilio gratiæ, quod Pares & Concilia
negant. Hinc tales cogitationes supernaturales credendi, &
in modo inveniuntur sepius etiam in hereti-
cis, ad quas tamen non sequitur voluntas ere-
dendi, nisi dicere velis, hominem necessariò
cooperari gratia prævenienti, cuius oppoli-
tum videtur definire Concil. Trident. Sess. 6.

can. 4. sequentis tenoris: Si quis dixerit, liberum
hominis arbitrium, à Deo motum & excitatum ni-
hil cooperari Deo excitanti, atque vocanti, qui ad
obtundam iustificationis gratiam se disponat, ac
prepares, neque posse dissentire, si velit; sed velut
inanime quoddam nihil omnino agere, morèque
passim se habere, anathema sit. Jam autem dictæ
cogitationes, seu considerationes ad motivum
fidei sunt læpè gratae aliquæ prævenientes, à
Deo specialiter data, ut homo possit se dispo-
nere & præparare ad iustificationem; ac per
hoc, si se non disponat, sicut potest, inexcusa-
bilis habeatur.

Admitto itaque, notitiam evidenter credi-
bilibus tamen illis esse supernaturalem in modo, evidens
Sed nunquid semper? Cum enim credibilitas credibilitas
illa sit evidens, & certa, ut supponitur, cur
nequeat intellectus propriis viribus eam cogi-
tur, cùm sit possit cognoscere quodlibet ve-
rum speculativum? Præterea: propter eadem
motiva, & per idem judicium credibilitatis
potius credere sola fide naturali; sicut ergo
ad illam fidem non requiritur gratia; sic nec
etiam videtur requiri ad judicium credibilitatis,

præseindendo à pia voluntate, & supernaturali Non autem
actu fidei. Hinc merito Trident. sup. Can. 3. p. credi-
soltum damnat eos, qui dixerint, Sine prævenien-
te spiritu sancti inspiratione, neque ejus adiutorio Trident.
credere, sperare, diligere, nisi pñnitere posse, sicut
oportet, ut ei iustificationis gratia confatur. Ac
per hoc non bene sequitur: potest quis natu-
raliter cognoscere credibilitatem mysteriorum
fidei; ergo sine gratia potest velle ex supernatu-
raliter credere. Potest quidem credere, sed
tantum naturaliter, quod nos concessimus, quod
videlicet hæc fides nec habetur ex mortis
Christi, nec ordinatur ad vitam æternam. Pa-
res autem & Concilia loquuntur de fide su-
pernaturali, ut patet ex testimonio sopra alij, &
& de fide conducentem ad vitam æternam, ac
consequenter de iudicio illo, seu notitia cre-
dibilitatis, quatenus erat conducentis ad illum
suum, ad quod requirent gratiam, quam Se-
mipelagiani negabant necessariam. Censem, totam legem
hominem non posse naturaliter cognoscere naturam, non
totam legem naturalem. Num ideo potest sine autem sine
gratia velle eam adimplere, sicut oportet ad gratiam
implorandam? Nequequam. Dico itaque, illud
saintem, ju-

judicium, seu illam notitiam, quae præquiritur ad actum fidei i supernaturalem, esse in modo supernaturalem, tam notitiam speculativam, quam practicam; quatenus namque ordinatur ad fidem supernaturalem, ordinatur consequenter ad fidem i supernaturalem, & salutem; adeoque ut sic requirit auxilium gratia actualis, sicut alia bona opera, etiam in substantia naturalia ad eundem finem conducantur: prout autem consideratur sine ordine ad fidem supernaturalem, aut consecutionem vitæ æternæ, et que merè speculativa cognitionis veritatis, videtur posse elicere ab aliquo auxilio gratia; adeoque nec in modo esse supernaturalem, per se loquendo. Quod addo; quia sapientius propter impedimenta, quae occurruunt in considerandis notis fidei, vel propter aliquam aliam causam extrinsecam potest esse necessaria gratia.

39.
Simplex
apprehensio
credibilitatis
sufficit
ad pium
credulitatis
affectionem.

Itaque hic suisset finis hujus Conclusionis, nisi aliquis me interrogasset: utrum simplex apprehensio de credibilitate sine alio judicio, sufficiat ad piam voluntatem credendi; ad quam interrogationem respondeo; si talis apprehensio possibilis sit, probabilitas sufficit. Probatur; quia cognitione intellectuæ non est minus perfecta, aut minus efficax ad movendam voluntatem, quam cognitio sensu materialis ad movendum appetitum sensitivum; sed haec non est judicium; ergo nec illa debet esse. Ergo, ut voluntas imperet assensum fidei, sufficit apprehensio de credibilitate, dummodo talis sit, quæ posset generare judicium; ad hoc autem requiritur, ut non solum apprehendatur subjectum & prædicatum; sed etiam identitas inter illa; de hac namque identitate propriejudicamus. Unde prima, & secunda operatio intellectus solum videntur differre penes diversum modum tendendi in idem objectum, quatenus per apprehensiones quasi audimus objectum; per judicium vero sententiam ferimus, subscriptimus, vel dissentimus objecto per apprehensionem proprie. Quinidem, neque omnis apprehensio complexa (secundum Lugonem) Diffut. 11. num. 40.) videtur sufficere; possum quippe apprehendere hanc rotam propositionem: *Sydera sunt paria*; non tam ideo possum ei assentire; sicut etiam audiimus, & apprehendimus errores, & hereses absque ullo fundamento alertas, quibus tamen nec assentimur, nec frequenter assentiri possumus. Oportet ergo, ut apprehensio non solum manifestet extrema, & identitatem, sed etiam in ipsis extremis fundamentum identitatis: sicut quando apprehendo hanc propositionem: *Torum est major sua parte*. Ac per hoc plus videtur representare hæc apprehensio etiam ex parte objecti, quam illa, quam apprehendo, *Sydera esse paria*. Porro de prima intelligitur nostra alertio, quoniam ipsa, licet non sit judicium formaliter; est tamen inquit Cardin. sup. judicium virtualiter, quatenus scilicet taliter proponit objectum, ut ex vi illius posset generari assensus & judicium formale. Et quidem (prosequitur) quamvis cognitiones bruc-

Hac apprehensio debet esse clara.

Lugo.

Et judicium virtu-

taliter.

Lugo.

torum, & nostri etiam sensus interiore non possunt generare assensum, quia potentia materialis non sunt capaces iudicij formalis; tales tamen sunt, & tale objectum, & taliter representant, ut si potentia capaces iudicij formalis, possint ex vi illius notitiae assentiri objecto proposito per judicium formale, quod sufficit, ut possint movere ad persecutionem, vel fugam obiecti. Sie ille.

Si objicias: voluntas non potest velle affectu ab soluto, & deliberato objectum impossibile; jam autem potest præcedere apprehensio possibilis, & impossibilis ejusdem objecti, utraque sufficiens ad judicium probabile. Ergo, si intellectus præbeat assensum impossibiliter, voluntas non poterit velle illud objectum, quamvis adit apprehensio possibilis.

Resp. Neg. Consequentiam, quia potest voluntas sequi banc apprehensionem probabilem contra iudicium proprium de impossibilitate. Enimvero contingit sepe, aliquem privatam sententiam judicare, hunc vel illum contractum esse usurarium; quia tamen sit contraria sententiam esse probabilem, illum exerceat. Tunc habet assensum, quod contractus est usurarius, nec ab ea sententia dicitur, & tamen licet agit, quia sequitur sententiam alteram. Huic enim sententiae privatae propriæ intellectus præponit prudenter sententiam communem aliorum, ei adherendo tanquam vera in præcepto, ed quod habeat justam causam hanc sententiam, esth etiam minus utam, prædicandi. Iudicium privatum, quod haberet illa contrahens de ultro, est tantum speculativum in casu posito, quod nullatenus repugnat iudicio practico de absentia ultro formalis a tali contractu hie & nunc. Sie ergo le habet voluntas in nostro casu: nam sequendo apprehensionem illam possibilis objecti sequitur quasi sententiam aliorum, contra sententiam privatam proprii intellectus. Rerum aliquis in exemplo proprie habetur iudicium de contractu licet in nostro casu nullum est iudicium de possibilite. Resp. primidem inde locum probari, illam voluntatem non esse licitam; ergo non est physice possibilis, de qua possibilite hæc agitur. Negatur Conseq. Secundum illud ultimum iudicium in exemplo posito id est verum; quia objectum, quod affirmat, verum est; non dicit enim hoc licitum esse, quia per idem iudicium reddatur licitum; sic quippe seipsum habebet pro suo objecto; sed præcindendo a se ipso, affirmat hoc esse licitum; ergo, tametsi illud ultimum iudicium non interveniret, adhuc licet operatur voluntas sequendo sententiam probabilem aliorum contra propriam sententiam. Hæc latius deducatur videri possunt apud Cardin. sup. num. 41. & seqq. Rogas; an talis actus possit esse deliberatus. Resp. affirmativè: quia deliberatio super iudicacionem precedentem solum adit notitiam mali, quod est in objecto. & antea latebat, proprie solum bono. Sie ergo antea cum sola apprehensione boni poterat vo-

Junta illud amare, poterit etiam postea, apparente malitia probabili per alia simplicem apprehensionem; manet quippe adhuc tota notitia bona, quae antea erat.

Ceterum putat Card. sup. num. 44. de facto non esse possibile, ut, stante apprehensione credibilitatis sup. descripta, non sequatur judicium evidens; nam, inquit, apprehensio, apta ad generandum judicium evidens, est causa necessaria, quae statim operatur, & generabit eiusmodi judicium. Quod autem voluntas prohibeat intellectum ab assensu, & judicio credibilitatis, stante tali apprehensione, in primis non est casus de facto contingens, nec fortasse contingere potest: quare de facto semper voluntas illa procedit, non ex sola apprehensione simplici, sed ex judicio formalis. Hæc ille. Et num. 46. Resp. inquit, in primis, difficile, & raro fari esse, quod de facto, potuit tali apprehensione, ficit intellectus in ipsa, & non generetur judicium de eodem objecto: non tamen videri omnino impossibile: nam in primis, potest fortasse ex imperio voluntatis prohiberi intellectus ab assensu præstante, & à terendo judicio: quo casu manere poterit apprehensio sola sufficiens ad movendam voluntatem. Deinde, casus facilius contingere potest, quando apprehensiones sunt pro utraque parte solùm cum probabilitate radicali, ita ut sufficiant ad judicandum probabiliter, quod Petrus v. g. ut tibi inimicus, & quod si tibi amicus: quo casu intellectus de se solo sine imperio voluntatis, à quo determinetur, neutri parti adhæredit, cùm apprehensiones ad neutrum judicium determinent; sed singula sufficiant de se ad judicium probabile pro illa parte ferendum. Tunc ergo, quamdiu voluntas non determinat intellectum ad assensum unius partis, manebit utraque apprehensio sine judicio; & cùm utraque apprehensio proponat objectum, altera ad odium, altera ad amorem Petri, poterit voluntas alteram eam sequi, & eliceret actum absolutum amoris, vel odii, sicut posset ex judicio probabiliti. Hic tamen casus raro, ut dixi, continget; quia voluntas regulariter soleret applicare intellectum, & cogere, ut sententiam proferat, judicando de majori saltem probabilitate unius partis, vel de æquitate probabilitatis, vel alio modo. Hæc uique Emin.

Ex quibus omnibus patet, quare in Assertione disserim: si talis apprehensio possibilis sit; quia cum hæc apprehensio debeat esse certa, & evidens, & intellectus non sublit voluntati determinante, velut potentia loco motiva; sed tantum civiliter, seu politice, non relinquitur locus cohibitionis, nec probabilitati ab utraque parte; ergo videtur, quod intellectus necessariò elicet judicium, nisi per voluntatem diverteretur à consideratione notarum, seu motorum fidei, ac per hoc impediatur apprehensio, necessaria ad judicium, & ex consequenti ad actum fidei. Si inferas: ergo non potest haberri fides sine judicio de credibilitate; nam

revelatio divina non potest sufficienter propo-
nere, nisi proponantur motiva credibilitatis,
que sunt determinativa ad judicium. Resp. Dist.
Consequens: non potest haberri fides de per-
se, quasi illud judicium sit necessarium, tan-
quam conditio, aut ratio formalis, ita ut si non
haberetur, & maneret objectum fidei, & illa

Hoc tamen
non oritur
ex natura
fidei.

motiva proposita, non habereetur actus fidei;

Negatur Consequens; non potest haberri per

accidens, ex eo scilicet, quod causa determinativa ad fidem sine quoque determinativa, ad ipsum judicium, non verò ex illa necessitate intrinseca, quam haberet fides de illo, Conceditur Consequens, nec hoc est contra nostram assertiōnem, ut patet ex illa particula: si si posibilis. Itaque sicut ignis non potest ca-
lefacere, quin simul sicut, ex supposito, quod omne subiectum capax caloris sit etiam capax siccitatis, & tamen siccitas per se non requiri-
tur ad calorem, ita in propo-
sito, est motiva credibilitatis non possent determinare ad a-
ctum fidei, quin determinarent ad judicium de credibilitate, quia intellectus est capax utrius-
que actus, hinc tamen non sequitur, quod istud judicium sit conditio, per se necessariò requisita ad actum fidei.

Plura de hac controversia reperies in Sup-
plemento Ponci nostri 3. dist. 25. q. 2. later. à 43.
num. 125. usque ad num. 134. qui curiosus est,
ipsum aeat, meo judicio res non merent longiorē discussionem, quia planè speculativa est,
& vix ullius utilitatis. Hoe certum est, nemini-
nem posse prudenter credere, aut velle crede-
re, nisi cognoscat, rem, qua proponitur creden-
da, esse dignam fidei, sive mereri assensum si-
miliissimum, & super omnia, qualis est actus fidei
divinæ, seu infusa; an autem ad hoc requiri-
tur formale, & positivum judicium, an verò
sufficiat simplex apprehensio, die, quod placet.
Scotus in d. q. num. 2. videtur requirere judi-
cium, ibi: Sed, postea fide acquisita, credibili pra-
sente, potest intellectus per habitum infusum credere.
Porro fides acquisita secundum omnes est ju-
dicium. Sed ad hoc Resp. Poncius sup. n. 133.
in fine; dicit hoc Scotus, ita ut velit, quod semper
requiratur necessariò, & simpliciter, Nego:
dicit hoc, ita ut velit solùm, quod hoc requiri-
tur ad melius esse, & ad majorem determina-
tionem intellectus. Concedo. Sic ille. Ego que-
ro, quæ sint illa motiva, que redditus mysteria
fidei nostra evidenter credibili, id est, ita fide
digna, ut quis nequeat prudenter iis dissentire;
sed debeat iis assentire pro tempore, quo præ-
ceptum affirmativum fidei obligabit? Pro re-
sponsione erit

Plura vide
apud Pon-
cius de hac
re.

Scotus vi.
deinde requiri-
re judicium.

CON-

CONCLUSIO III.

Credibilitas fidei divinæ præcipe, licet non necessario, fundatur in propositione veræ Ecclesiæ, cuius notæ illustrissimæ sunt, quod sit una, Sancta, Catholica, & Apostolica.

44.
Vnde oriatur quod nos evidens obligatio firmissimè credendi.

Diximus, requiri judicium evidens de credibilitate nostræ fidei, seu de obligatione eam amplectendi; oportet itaque ostendere, unde hæc evidens obligatio orihi possit, præsertim ad credendas ita firmiter res ad eos difficiles, obscuras, & humanum captum superantes: ad hoc autem opus est, adducere motiva omnia credibilitatis, quæ obligant ad credendum. eorumque pondus & efficacia expendere. Hoc tamen longiorem postularet tractatum, & pertinet ad Controvertitatem, qui contra infideles, vel hereticos disputant, & ad eos convincendos afferunt notas omnes veræ Religionis, eaque ostendunt in una Christiana Religione reperiri, quare id nobis supponendum magis est, quam probandum; cum de hoc argumento latissimè, & utilissimè scripserint plures ex Patribus, & Doctoribus antiquis, & recentioribus, inter quos videri possunt Justinus, Eusebius, Cæsar, August, Tertullianus, Thomas, Scotus, Michael, Med, Bosius, Campian, Valentia, Bellarm, Lessius, Suarez, Coninck, Herincx.

45.

Propositio Ecclesiæ est judicium Pontificis per se, vel cum Concilio, exterius manifestatum, quo judicat, aliquam veritatem esse à Deo revelatam. Feretur ergo per se & directè, non in ipsam veritatem fidei, sed potius in revelationem divinam de veritate: ac per hoc distinguitur ab affirmatiōne Pontificis, quæ fertur directè, ac per se, non in ipsam Dei revelationem, tan-

Nos breviter explicabimus quatuor notas vera Ecclesiæ in 2. parte Conclusionis assignatas, inquam, vera Ecclesiæ, in cuius propositione, ut habet prima pars Concilii, præcipue fundatur credibilitas fidei divinæ. Rogas, ex quo, hoc probetur? Pro responsive suppono 1. propositionem Ecclesiæ nihil aliud esse, quam judicium Pontificis per se, vel cum Concilio, exterius manifestatum, quo judicat, aliquam veritatem esse à Deo revelatam. Feretur ergo per se & directè, non in ipsam veritatem fidei, sed potius in revelationem divinam de veritate: ac per hoc distinguitur ab affirmatiōne Pontificis, quæ fertur directè, ac per se, non in ipsam Dei revelationem, tan-

quam in objectum, sed immediate in ipsam veritatem.

Suppono 2. Ecclesiæ hæc non considerari, ut habet antecedenter auctoritatem infallibilis, sed prout habet maximam auctoritatem humanam, tantam scilicet, & talam, ut auctor prudenter possit hæc & nunc velle afferre. fine formidine propter auctoritatem Dei rebus, ab Ecclesiæ propulsis, tametsi non reddit evidens objectum: unde, licet quis habeat motiva contraria, quæ ex se possint, falem impudenter, generare formidinem, & actum quo dicere: forsitan Ecclesiæ decipitur, vel potest in hoc decipi, equidem motiva credibilitatis sufficiunt evidenter ad hoc, quod voluntas prudenter cohíberat illam formidinem. Quare (inquit Lugo disp. 1. num. 249, in Lugo fine) licet appareat, quæ radicaliter fallibilitas Ecclesiæ, quatenus apparent motiva, cum quibus imprudenter possit dicere, Ecclesiæ posse falli; non tamen appareat fallibilitas Ecclesiæ formaliter, quia voluntas propter motiva contraria prudenter cohíberat illud judicium, & imperat afferendum certum, quo dicas: Ecclesiæ nec fallitur in hoc, nec hæc & nunc possit falli. Sic ille.

Suppono 3. non esse hæc questionem, an requiratur propositione immediata ipsius Ecclesiæ, facta singulis fidelibus; bujusmodi enim rarò contingit, utique in illo calo tantum, quo omnes Praetati in aliquo Concilio congregantur, vel ipse Pontifex immediata aliquem docet. Quæstio ergo solùm procedit de propositione Ecclesiæ mediata, quæ communis est; omnes enim regulariter audiunt mysteria fidei à Doctore, vel Praedicatori proponente ex nomine Ecclesiæ, & utres, quæ ab Ecclesiæ traduntur. Sed nunquid hæc propositione necessaria? An aliquis credere queat id, quod nullo modo concepit esse Ecclesiæ doctrinam, aut qui non prærogovet eis auctoritatem? Conclusio nostra assit, propositionem veræ Ecclesiæ esse quidem præcipua fundamentum credibilitatis, non tamen ab aliis necessarium; ac proinde sufficiere interdum propositionem hominis privati proponens objectum eum debitum circumstantis, ut redditur prudenter credibile.

Equidem medium, à Deo institutum ad fidem suscipiendam, esse prædicacionem Ministeriorum Ecclesiæ, nemo ignorat, qui non ignorat Scripturas. Euntes (inquit Christus Apollinis Eccl. 10. 15.) docete omnes Gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & filii, & Spiritus Sancti, docentes eos servare omnia, quæcumque mandaverobis. Et Mar. ult. v. 15. ait: Euntes in mundum universum, prædicate Evangelium omni creatura. Ad quid, nisi ad credendum? Nam equitur ut Rom. 10. 16. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit. Hinc Apostolus Rom. 10. v. 14. Quomodo credentibus ei, quæ non audierunt? Quomodo autem audient sine prædicante? Et v. 17. Ergo si quis ex misericordia auditus autem per verbum Christi, quod est verbum Ecclesiæ.

Ecclesia. Nonne Dominus Hierem. 2. v. 15. dicit: *Dabo vobis pastores iuxta cor meum, & pascent vos scientia & doctrinam?* Quod probet scientes Apostolus, Hebr. 13. v. 7. hortatur omnes fideles dicens: *Mementote Preceptorum vestrorum, qui vobis locuti sunt verbum Dei.* Et hoc ad minus probant verba S. Augusti, quae habet lib. contra Epistolam fundamenti cap. 5. *Ego vero Evangelio non credorem, nisi me Catholica Ecclesia conmoveveret auctoritas.* Quidam ergo credibilitas fidei nostrae potissimum fundetur in propositione vera Ecclesiæ?

Et ratio est manifesta; quia de facto non habemus amplius privatas revelationes; neque illi, qui immediate proponunt fidei objecta, ea proponunt ut sibi immediate revelata; sed ut accepta ab Ecclesiæ, & ut ex mente illius magna communis. Alioquin (ait Emin. sup. num. 253.) si solùm quis proponeret per propriam auctoritatem, sicut privatus Doctor, non faceret tantam fidem, indigeretque magis longe motivi, quam nunc: quia nunc solùm teatatur, se ab Ecclesiæ accepte hanc doctrinam: ergo ut de facto objectum fidei reddatur communiter prudenter credibile, necesse est, quod audiatu à proponente, ut testante Ecclesiæ auctoritatem, à qua illud accepit. Sie ille. Nec obstat (protequatur) aliquis auditores non ita explicitè concipere Ecclesiæ auctoritatem; quia saltem in confuso concipiunt, doctrinam illam non esse ex mente & inventione parentis, vel Pateri; sed acceptam ab aliqua auctoritate superiori, & universaliori, à qua mediae dimanat: cum qua confusione omnes etiam rudisissimi concipiunt communiter Ecclesiæ. Sed enim, dicit aliquis: sicut suffici privat auctoritas, ut audiens moveatur ad credendum, hanc esse doctrinam Ecclesiæ, cur eadem non sufficiat ad credendum, id objectum fuisse olim revelationum, licet ne implicitè quidem seu confusè concipiatur auctoritas Ecclesiæ? Resp. Cardin. sup. num. 254. suffici quidem privatam auctoritatem ad persuadendum, scilicet ab Ecclesiæ accepte, quia hoc potest ipse certò scire, & testari: non tamen sufficit ad persuadendum, olim fuisse hoc objectum revelationum, cum ipse revelationem non haberet, nisi afferat, se hoc accepte ab aliquo dignissimo teste, qualis est Ecclesiæ, à quod testatur se illud accepte.

Maneat ergo, regulariter, & juxta communem modum semper debere intervenire aliquam Ecclesiæ propositionem mediatam, vel immediatam, expressam, vel tacitam. Sed nunc quid per se necessaria? Negat Conclusio, quæ probatur: qui potest Deus particulari personæ aliquam rem immediate revelare, ita ut teneat eam credere, quidam ergo fiat credibilis ab illo propositione Ecclesiæ? Credere enim non tenet, sed nec possum, nisi quod credibile est. Similiter ergo revelatio publica poterit & debet credi, quandam aliis sufficientibus motivis proponetur; quāvis enim propositione Ecclesiæ sit unum ex præcipuis, imo absolute

Tomus II.

præcipuum, haud equidem implieat, dari alia motiva sufficientia. Nonne in lege naturæ In lege plures credebant ex sola doctrina parentum? tunc plures Et in lege veteri plures crediderunt Moyse, & credebant ex aliis Prophetis, antequam eorum Propheticæ ab Ecclesiæ recipierent, & proponerentur; quia renunt. scilicet vita Sanctitate, & rerum convenientia, ac aliis de eis objectum reddebat prudenter credibile; præsertim cùm viderent, aliqua prædicta à Prophetis de facto impleri. Denique in lege Evangelica Act. 3. v. 7. B. Petrus cum Ioanne elaudum à matris utero salvavit, & protelabatur, se illud fecisse in nomine Iesu Christi Nazareni, cuius virtutem Item na- preedicabat, & nullā factā mentione auctorita- fient Ecclesiæ, convertit quinque milia homi- tis Ecclesiæ, ex propositione Petri.

Et quod tunc factum fuit, quidam & nunc fieri possit Sanè auctoritas Ecclesiæ solùm requirit ut motivum expellens prudentem formidinem ad credendum; potest autem hoc motivum sufficiere compensari per miracula, vel alia motiva, quæ interveniant in prædicatione alicuius: ergo (infert Lugo sup. num. 252. in fine) Lugo: licet audiens non recordetur auctoritatis Ecclesiæ, neque illam cognoverit, poterit prudenter credere.

Si inferas: ergo hæreticus, qui negat unum articulum, vel Ecclesiæ auctoritatem, potest Negans Ecclesiæ auctoritatem adhuc per fidem alia credere. Resp. si Ecclesiæ auctoritas non sit ei sufficienter proposita; Concedo totum; si autem sit sufficienter proposita tanquam fide divinæ credibilis, & credam potest denda, si hanc negat, vel alium articulum fidere, ne quis habere alium actum fidei divinae.

Nunc sufficiat advertere (inquit Lugo sup. num. 255.) fidem quoad hoc se habere instar charitatis, quæ non potest perfectè diligere Deum circa unum objectum, quin virtualiter velut implere omnia præceperat. Sic etiam fides Credens non potest credere Deo in uno articulo, quin explicet in unius articulo credi in multis, implicitè credat, quidquid sufficienter constitutum dicunt esse à Deo. Rogat aliquis: an qui negaret quidquid non propositum ab Ecclesiæ, alius tamen sufficienter credibile, foret hæreticus? Resp. citius negari; est tamen vere infidelis, & amitteret fidem, juxta illud Trident. Trid. Sess. 6. cap. 15. Afferendum est non modo Trident. infidelitate, per quam & ipsa fides amittitur.

Impræsentiarum lequuntur examinanda, & explicanda altera pars Conclusionis, quæ quasi Recta fides dicitur demonstrat, quæ sit recta fides, sed vera ex Notis ag- Ecclesiæ Christi cuius propositio fieri rem evi- denter credibilem, id est, determinat hominem ad judicandum, se peccatum, & tunc dubitet de existentia revelationis. Dicit itaque Conclusio, Notas illustrissimas veræ Ecclesiæ esse, quod sit Una, Santa, Catholica, & Apostoli- ca; illustrissimas, inquam, utpote per quas non solùm hæreticorum, sed quorumvis etiam

Bbb infide-

Note he
manifesta
sunt: Vna
Sunt & Ca-
tholica & Apo-
stolica.

infidelium intellectus clare convincitur, ut
proinde Christus merito veram Ecclesiam
comparaverit civitati supra montem posita

Matth. 5. v. 14. Non potest civitas abscondi supra
montem posita, quoniam intuitu facile appetet.

Quod probet sciens Propheta Regius, Psalm.
92. v. 5, ait: *Testimonia tua credibilia facta sunt
nimis, id est, clarissimis signis, & prodigiis
demonstratum est, tuam legem esse talem,
quam jure merito omnes credant a te latam.*

52. *Ecclesia
utiam ma-
nifesta est.*

Hercule, si Deus reliquistet Ecclesiam suam
obfuscarum, aut omnino invisibilis, ut volunt
hæretici, homines communiter potuissent se
excusare, quod eam non receperint; atque
ad eo Deus injuste punire eos, qui, hæc reliqua,
aliam Ecclesiam ingrediuntur. Jam autem non
habent justam excusationem, cum tot, & talibus

Notis Ecclesiam suam illustrè fecerit, ut nemo
non possit eam a falsis Ecclesiis discernere: nos
quatuor tantum Notas assignavimus, ad
quas ceteræ terè omnes, quæ ab aliis adducen-
tur, reduci possunt. Quod autem aliqui dicunt,
illas quatuor Notas expresse tradi in Symbolo

Concilii Nicæi, non approbo; quippe in eo
tantum, invenio hæc verba ad nostrum propo-
situm: *Eos autem, qui dicunt: Erat aliquando,
quando non erat, & antequam nascetur, non erat,
& quia ex iis, quæ non sunt, factus est, aut ex alia
substantia vel essentia dicunt esse, vel creatum, vel
mutabile, vel convertibile filium Dei; anathema-
tizat Catholica, & Apostolica Ecclesia. De Unite-
autem, & Sanctitatem Ecclesie nullus ibi est ser-
mo. Ideo Alii docent, eas exprimi in Symbolo*

Concilii 1. Constantinopolitani, ibi: *Et Vnam,
Sanctam, Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam. Ita
legit Longus in sua Summa Concil. at vero
Carrazen, uti & Bioius, omittunt ly, Sanctam.*

Longus, *Carrazen
& Biouis
omittunt ly,
Sanctam.*

Ut ut sit de hoc, in Symbolo Apostolorum
Ecclesia dicitur Sancta, & Apostolica: *Credo in
spiritum & Sanctam Ecclesiam Catholicam. Item
in Symbolo, quod in Missa recitat scriptum
est: Et Vnam, Sanctam, Catholicam, & Apostolicam
Ecclesiam. Igittu de his Notis Ecclesiæ non est
dubitandum. Verissimè autem convenire no-
stra Ecclesiæ, mox ostendam.*

53. Note abe-
nra Ecclesiæ
requisitor primò, ut non sit ali-
quid commune omnibus. Secundò, proprium
huius particulari fidei; quippe non sufficienter
designo certum hominem, si dicam: *Est qui-
dam, qui habet duos oculos &c. quia hoc est
commune omnibus. Neque sufficit, quod sit
verè proprium, si tamen plures alii sibi illud
adseribant; ac per hoc patet, quod prædicatio
sincera Euangelii non sit vera Nota fidei; quia
omnes hæretici sibi illam adseribunt, cùm ta-
men non nisi una sola possit esse vera Ecclesia.*

Debent esse
noiores re-
quam no-
tæ faciunt.
Secundò: Notæ debent esse Notiores re ipsa,
cujus sunt Notæ, alioqui non erunt notæ, sed
ignotæ. Et ita receptione Euangelii non est Nota,
cùm hæc receptione sit incognita; inò neque
prædicatio, cùm Ecclesia doceat, quæ sit vera

S. Irenæus

Non oportet querere apud alios veritatem, quam for-

cile est ab Ecclesia sumere, cùm Apostoli, quæ do-
citorum dives, plenissimè in eam contulerint omnes,
quæ sunt veritatis, ut omnis, quicunque velis, sa-
mat ex ea potum vita. Hæc enim est vita intra, nō extra.
Omnes autem reliqui fures sunt & latrones, proprie-
tatem oportet devitare quidem illas: quæ autem sunt
Ecclesia, magnâ diligentiâ diligere, & apprehendere
veritatis traditionem. Quid enim si aliquibus vel se
modica cœssatione disceptatio esset, nonne operari
in antiquissimas recurrere Ecclesiæ, in quibus Apo-
stoli conversati sunt, & ab eis sumere, quæ certum
Pates, quos brevissimis gratiâ omitti: ut meri-
tò dixerit S. Aug. lib. contra Epist. Fundamen. S. Aug.
cap. 5. Ego Euangelio non credem, nisi mi-
Catholica & Ecclesia commoveret auctoritas. Quomodo
ergo prædicatio Euangelii fore. Nota vera Ec-
clesie? Equidem, hæc prædicatio est prædictio
vera Scripturæ; quæ sit autem vera Scriptura,
non habemus nisi ex testimonio Ecclesiæ, quæ
est (juxta Trid. fl. 4. S. Preterea) judicata de re
sensu, & interpretatione Scripturarum Sanctorum.
Ergo potius Ecclesia est Nota vera prædicatio
(inquit Bellarm. lib. 4. de Nota Ecclesiæ lib.
cap. 2.) quæm vera prædicatio, sit Nota vera
Ecclesiæ.

Tertio: Nota debet esse inseparabilis à
vera Ecclesia; sincera autem prædictio Nota
verbi non est talis: nam, ut ait Bellar. sup
Ecclesia Corinthiorum, & Galatorum, ad quæ
scribepat Paulus, vera Ecclesiæ erant, & ta-
men ibi non erat aliquando sincera prædictio
verbi, ut ex Apostolo cognosci potest, qui
dicit, se scribere Ecclesiæ Dei, qui sunt Corin-
thi, vel in Galatia, 1. Cor. 1. v. 2. & Galat. 1. v. 1.
Et tamen 1. Cor. 15. arguitur Corinthii,
quod docerent, non esse futuram resurrec-
tionem mortuorum, v. 12. Si autem Christus præ-
catur, quod resurrexit à mortuis, quomodo quidam
dicunt in vobis, quoniam resurrexit mortuus
non est? Et Galatæ per totam fere Epistolam
reprehenduntur, quod docerent, seruandam
esse legem Moysis cum Evangelio. Sed enim
dicit aliquis: quomodo ergo istæ erant vera Nota
Ecclesiæ, cùm hæretici docerent? Resp. idem
Auctor: aliud esse errare, & prætutum
dificundum, & cùm didiceris, ad obediendum;
aliud, nolle discere, & cùm audieris veritatem,
nolle acquiescere; neutrum horum potest esse
in Ecclesia universalis; in Ecclesia autem parti-
culari esse potest illud primum; in neutra au-
tem illud secundum; sed tolum in Synagoga
Sathanæ, & Ecclesiæ malignarium. Sic ille.
Addit: quod in falsa Ecclesia, v.g. Schismati-
corum, possit esse vera Prædictio, & pura
doctrina ab omni errore: nam Schismatis
potest credere, quod oporteat esse in vera Ec-
clesia, & obediens vero capi, quodcumque illud
sit, & tamen nolle obediens; ac proinde non
necessariò errat in fide, sed deficit in charitate,
juxta illud D. Aug. de fide & Symbolo c. 10. in Slog.
principio: *Credimus & Sanctam Ecclesiam, in-
que Catholicam; nam & hæretici, & schismati-
congregationes suas Ecclesiæ vocant. sed hæretici*

de Deo falsa sentiendo ipsam fidem violant, schismati autem dissencionibus inquis à fraterna charitate disiliunt, quamvis ea credant, quæ credimus.

Objicunt Hæretici, quod ait Christus Iohannes 10. v. 27. *Oves meæ vocem meam audiunt, Ergo ibi est Ecclesia, ubi auditur verbum Dei.* Relip. Ex. D. Augusti, tract. 48. in Joan. Christum loqui de electis seu prædestinatis, qui audiunt, & verbum Dei reinent, ac opere compleant uigil in finem: nam sequitur: *Et ego cognosco eum & sequuntur me, & ego vitam aeternam do eis, & non perirent in aeternum, & non rapiet eis quicquam de manu mea.* Ad quæ verba S. Doct. Ecce, inquit, sunt pæctua. Si recolitis, superius dixerat: *Et in predictori, & egredietur, & pæctua inventiet.* Ingressi sumus credendo, egredimur moriendo: sed quomodo per istum fidei ingressum sumus, sic fides de corpore excanxit: sic enim per istud opium egredimur, ut pæctua inventire possumus. Bona pæctua

vita eterna dicitur. Ergo ibi est Ecclesia, ubi auditur verbum Dei; ergo vera prædicatio est Nota Ecclesie: nequaquam nam parum proficit audire, nisi corde verbum retineatur; cum autem non possit seiri, qui corde retineant, non potest hæc esse visibilis Nota Ecclesie; sed est Nota uniuersique, ut saltem congetturaliter coquatur suam electionem, inquit Bellarm. sup.
Hæc ergo verba Christi nihil ad propositionem. Ubi nec illa Apostoli ad Ephes. 5. v. 26. *Vi illam Ecclesiam sanctificaret, mundans lavacro aqua et verbo vita.* Ergo ubiquecumque est verbum mundans, ibi est Ecclesia. Resp. Bellarm. illa mundatio est invisibilis, nec Paulus ibi vult dixerit, quæ sit, vel ubi sit Ecclesia; sed quid boni deum conculerit Ecclesie: nam sequitur: *Vi libet ipse fibi gloriosam Ecclesiam, non habentem calamum aut rugam, aut aliquid hujusmodi; sed ut et sancta et immaculata.* Omitto, per verbum ita hic non intelligi prædicacionem, sed formam Sacramenti Baptismi, quæ simul cum la- tero aquæ, id est, ablutione, ex opere operio caufat gratiam sanctificantem. Ergo prædicatio verbi divini est Nota veræ Ecclesie; qua Consequentia?

Cum ergo, replicat quispiam, Chrysostom. Homil. 49. In Mat. ait: *Qui vult cognoscere, quæ sit vera Ecclesia Christi, unde cognoscet, nisi tantummodo per Scripturas?* Et Aug. Epist. 166. inquit: *In Scripturis didicimus Christum, in Scripturis didicimus Ecclesiam.* Ref. illam Homil. 49. non esse Chrysost. sed alicuius Ariani, aut ab aliquo Ariano corruptam, ut patet ex aliis erroribus, qui in ipsa reperiuntur. Porro Aug. non dicit, Scripturam esse Notam Ecclesie; sed ex Scriptura probari, ubi sit Ecclesia, dum doceat, qualis illa sit, ubi coperit, quomodo crescent. Sed nunquid ideo Scriptura notior, quam Ecclesia? minime: nam Ecclesia fuit ante Scripturam, & ipsi data est Scriptura à Deo, & ab Ecclesia explicatur, ut statim dicatum fuit, & aliis traditur. Attamen aliquando ex hypothesi potest esse notior, quando v. g. Scriptura est recepta & clare loquitur, oriturque quæstio de ipsa Ecclesia; siue ingerendum

contrario, quando Ecclesia est recepta & nota, & quæstio oritur de Scriptura, & sic unum probatur ex altero. Hinc D. Aug. dum erat quæstio de Baptismo hæreticorum, quia Scriptura obscurè loquitur, probabat ipsum esse ratum, quia ab Ecclesia habetur pro rato; cum autem disputabatur de Ecclesia, an esset in Iola Atria, quia Scripturæ recepta, &claræ erant, inde Aug. probabat, non esse; non tamè ex hoc sequitur, Scripturam simpliciter esse notiorè, quæam Ecclesia. Igitur neque Scriptura, neque prædicatio verbi divini Notæ sunt veræ Ecclesiæ. Sed neque usus Sacramentorum, ut etiam communis omnibus Sectis; cùm tamen, ut dictum est, Nota debet esse quid proprium, non solum secundum rem; sed etiam opinionem aliorum; iam autem omnes Sectæ putant, se habere verum usum Sacramentorum.

Quæ ergo Notæ seu signa veræ Ecclesiæ,
cujus proppositio est præcipuum motivum cre-
dibilitatis? Resp. ut sup. quod sit Una, Sancta, sanctitas
Catholica, & Apostolica. De his loquitur Aug.
contra Epist. Fundamenta cap. 4. dicens: Sed unitas,
Vt ergo hanc omittam sapientiam, quam in Ecclesia
esse Catholica non creditis, multa sunt alia, que in
eius gremio me justissime tenent. Tenet confessio
populorum atque gentium, (ecce unitas). Tenet
auctoritas miraculis inchoata, & nutrita, charitate
aucta (ecce sanctitas) veritate firmata (ergo
Catholica). Tenet ab ipsa Dei Petri Apostoli, cui
pascendas oves suas post resurrectionem Dominus
commendavit, usque ad presentem Episcopatum
successorum Sacerdotum (ergo Apostolica) Tener po-
strem ipsum Catholica nomen, quod non sine causa
inter tam multas heres, sic ista Ecclesia sola obi-
nuit, ut cum omnes heretici se Catholicos dici velint,
quareni tamen peregrino aliqui, ubi ad Catholicos
conveniatur, nullus hereticorum vel Basilicam suam,
vel domum audeat ostendere. Ita ergo tot, & tanta
Christiani nominis charissima vincula recte hominem
tenent credentem in Catholica Ecclesia, etiam si proper-
ter nostra intelligentia tardiam, vel meritis
veritas nondum se apertissimè ostendat.

Enim verò, ut bene notat Bellar. sup. cap. 3. 58.
in principiis, hæc Notæ non quidem efficiunt
evidenter verum, ipsam esse veram Dei Ecclesiam;
sed tamen efficiunt id evidenter credibili-
le. Nam evidenter verum dicitur, quod vel in
se, vel in suis principiis videtur; evidenter cre-
dibile illud dicitur, quod non videtur nec in se, nec
in suis principiis, habet tamen tot, & ram
gravia testimonia, ut quilibet sapiens merito id
credere debeat: ut si judex videat hominem à
latrone occidì, vel vulnerari lechitaller, & postea
mori, habet evidenteriam veritatis, quod ille
latro sit homieida; si autem eadem fieri non
videat; sed habeat viginti testes viros gravissi-
mos, qui dicunt se vidisse, habet evidenteriam
credibilitatis. Igitur, tametsi Notæ jam addu-
ctæ non faciunt evidenteriam veritatis, maximè
iis, qui non credunt Scripturis, aliqui non
esse artieulus fidei hanc Ecclesiam esse veram
Ecclesiam; efficiunt tamen evidenteriam credi-
bilem, non autem evidenter credibilem, non
demonstrant, ut videtur.

bilitatis, atque adeò clarè per eas convineit ut intellexus, ut sup. adhuc dixi, non claritate absoluâ, sed prudentiali; ita ut nequidem infidelis, qui rite considerat illas, possit prudenter formidare, quin hæc sit vera Ecclesia.

Sed quæ illa consideratio? iam edifero. Equi-

dem ut a priori Nota incipiamus, quæ est unitas, hæc consistit (inquit Herinex part. 3. disp. 5, num. 49.) in ordinatissima Ecclesia toto orbe diffusa dispositione, membrorumque con-

nexione, ac quoad identitatem credendorum

confessione, debitaque subjectione ac subor-

dinatione, præsertim ad supremum caput visi-

bile Ecclesia. Sic ille. Quid probè sciens A-

post. 1. Cor. 1. v. 10. ait: *Obsecro autem vos, fratres, per nomen Domini nostri Iesu Christi: ut id ipsi*

fun dicatis omnes, & non sint in vobis schismata;

sunt autem perfecti in eodem sensu, & in eadem

sententia. Itemque ad Ephes. 4. v. 3. & leqq.

Solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis.

Vnum corpus, & unus spiritus, sicut vocati estis in

una sse vocationis vestre. Vnus Dominus, una si-

des, unum Baptisma. Vnus Deus & Pater omnium,

qui est super omnes, & per omnia, & in omnibus

nobis. Quibus verbis (inquit noster Del Castil.

Disp. 13. num. 4.) Paulus plures explicat eau-

cas, propter quas Ecclesia sit una, scilicet unum

corpus mysticum Christi. Prima, est Deus, qui

est causa efficiens, secundo dicitur una, ra-

tione fidei tertio, ratione Sacramentorum, quo-

rū janua est Baptismus; quartò, ratione Spiritus

à quo regitur, & vivificatur; quinto, respectu

huius, qui est beatitudo, ad quam vocantur fi-

deles sub una sse vocationis; sexto, denique,

propter unum caput, quod est Christus, quod

*dicitur fuerat Osee 1. v. 11. *Et congregabuntur**

filii Iuda, & filii Israël pariter, & ponent sibi

caput unum. Idem dixit Christus Joan. 10. v. 16.

Et sicut unum ovile, & unus Pastor. Erravit ergo

Henricus VIII. tot afferens caput in Ecclesia,

quot Reges bapiitizati.

Et si aliquis inquirat, quâ unitate Ecclesia

dicatur una. Rsp. quod unitate numerica,

quâvis enim omnes fideles sint diversi nume-

ro; tamen ex omnibus sit una Ecclesia, si-

euus unus numero populus ex diversis nume-

ro hominibus, sibi invicem successentibus.

Hucusque præstans Auctor. Objecis, quod

habetur Psal. 67. v. 27. *In Ecclesiis benedicite Deo*

Domino. & Apocalyp. 1. v. II. Quid vides, scribi-

In hac fuit, in libo, & mitte septem Ecclesiis. Ergo non est

plures Ecclesiæ, sed plures Ecclesiæ. Rsp. idem

Auctor. num. 5. esse quidem plures Ecclesiæ

partiales, ex quibus tamen constituitur u-

na numero totalis Romana, cuius Episcopus

est caput omnium Episcoporum, & Ecclesiæ

rum. Si dixit; saltet Ecclesia ante adven-

tum Christi, & quæ nunc est, non est eadem

numero; quippe nec lex divina erat eadem,

nec eadem Sacramenta. Rsp. Del Castil. ibi-

dem: quod attinet ad legem divisam, quan-

rum ad præcepta moralia, quæ in Decalogo

continetur, tempore fuit, & est eadem; quan-

rum autem ad ceremonialia, & judicialia, non

est eadem; similiter Sacramenta veteris legis

non sunt eadem cum nostris; nihilominus est una numero propera unam fidem magis, aut minus explicitam; hæc autem eadem fides in diversis temporibus Ecclesiæ manifestata est, diversis signis, & Sacramentis: sicut etiam mo-
do sunt diversæ leges Ecclesiasticae ab illis, quæ fuerunt tempore Apostolorum; tamen eadem est Ecclesia. Ad unitatem ergo numericam Ecclesiæ visibilis, satis est, quod sit eadem hæc, manifestata signis sensibilibus, etiam si aliqua diversitas inter ipsa signa, & Sacra-
menta pro diversis temporibus. Sic illæ.

Et his inferatur, Ecclesiæ, quæ nunc est, morte Christi durat usque in finem mundi, magis unam esse, & per certiori modo unitam, quem tota Ecclesia, quæ est ab Abel usque in finem mundi. Deinde, Ecclesiæ, quæ fuit ante adventum Christi, non tuisse tam per certè unam, quam illa, quæ modo est post ad-
ventum Christi. Declaratur: nam post ad-
ventum Christi Ecclesia haberet eadem Sacra-
menta, idem Sacrificium, & fideles omnes co-
dem cibo spirituali nutruntur, scilicet eucha-
ristiæ; sicut membra corporalia eiusdem homi-
ni sicut nutruntur eodem cibo corporali. Prae-
terea: ante adventum Christi quâvis omnes
fideles, qui erant ex filiis Israel, habuerunt ea-
dem Sacrificia, & Sacraenta, & idem caput
visibile, scilicet tunicum Sacerdotem, cu-
tenebantur obediens; tamen etiam erant aliqui
fideles ex Gentilibus, qui nec obligabantur ad
illa Sacramenta legis scriptæ, nec tenebantur
obedire summo Sacerdoti: at verò post ad-
ventum Christi, omnes fideles debent profici
eadem Sacraenta, idem numero Sacrificium,
& eidem capiti obediere. Hinc lacerant unita-
tem modernæ Ecclesiæ, qui renunti propter
eadem Sacraenta, idemque numero Sacrifi-
cium, aut nolunt eidem capiti obediere. Et qui
illi, nisi hæretici, & schismatice, qui diversa
a ceteris pertinaciter credere, aut singulare
extra communionem totius corporis conven-
ticularia facere præsumunt?

Dubitas, quod sit illud caput, cui omnes
fideles tenentur obediens? Audi Apost. ad E-
phel. 1. v. 22. dicentes: *Et omnia subiecta est Christo* & ipsam data
pedibus eius (coquitor de Christo) & ipsam data
caput supra omnem Ecclesiæ, quæ est corporis;
& plenitudo eius quia omnia in omnibus adimplata.
Super omnem, inquam, Ecclesiæ, iam ante,
quam post Christi adventum, nos tamen ante
adventum erat unus homo in terris, qui
haberet vices Christi supra omnes fideles
Iudeos, & Gentiles; sed quando venit Christus,
fecit utraque unum, testis Apost. ad E-
phel. 2. v. 13. & leqq. *Nunc autem in Christo Ite-*
su vos, qui aliquando eratis longe, facti estis prope
in sanguine Christi. Ipse enim est pax nostra, qui
fecit utraque unum. Et ipse Christus Joan. 10.
v. 16. ait: *Et alias oves habeo, que non sunt ex hu-*
milii, & illas oportet me adducere, & vocem meam
audient, & feci unum ovile, & unus Pastor. Fuit Del
Castil ergo (inquit Del Castil, sup. num. 8.) Christus
lapis angularis, cui connatur fideles ex
populis Gentilium, & Iudeorum, & reliquæ

in terris suum Vicarium, scilicet Petrum, & successores ejus, qui in omnes fidèles habent potestatem: quia Christus dicens Petro Joan. 21. v. 17. *Pasce oves meas*, constituit illum pastorem iupa totum gregem, & hæc verba etiam dicta sunt ad successores Petri. Sic ille. Igitur & successores Petri, Pastores sunt super totum gregem, etiam supra Episcopos & Patriarchas, qui quidem Ordinatione Episcopali & communione Catholicâ Romano Pontifici sunt Fratres; sed subjectione, filii & oves. Ita a primis Ecclesia ipsi Episcopi & Patriarchi in suis litteris ad Romanos Pontifices reverenter & aperè testantur, ut videre est in historiis Ecclesiasticis. Et quāmvis pro aliquo tempore, Sede scilicet vacante, deit in terris Vicarius Christi; hoc tamen non obstat, quia minus, moraliter loquendo, semper sit in Ecclesia caput visibile; atque adeò per illam vacaniam, ut sic loquar, non interrupitur successio Romanorum Pontificum; sed neque per schismata, quando non est certus aliquis, & indubitate Pontifex. Unde (inquit idem Auditorium 9.) ad providentiam Dei pertinet, tollere schisma, ut continuetur successio Romani Pontificis, sicut factum est tempore Constantini.

Ceterum hanc unitatem tam membrorum inter se, quam cum suo capite, manifestissimum est competere huic nostræ Ecclesiæ, etiam ex confessione iporum hæreticorum; & contra clarissime patet, hæretes statim aquæ extirabantur, in multis scelos divisa fuisse, iuxta illud vulgatissimum: *Veritas est simplex, & una, mendacium multiplex*. Vide Auctores super citatos, qui longè & latè hæc ipsa deducunt, & quasi ad oculum ostendunt; unde in re toties tractata, & opinè pertractata, nolo amplius immorari. Ceterum, obiectio contra unitatem nostræ Ecclesiæ, quod inter DD. Catholicos soleat esse controversia de aliquibus propositionibus, his afferentibus, eas esse de fide, aeternis negantibus: ergo non videatur esse una fides apud omnes fidèles. Ref. Del Castil. sup. nom. 10. Neg. Conseq. quia, inquit, quando est ista controversia, non est definita altera pars, fidèles autem, quæ non sunt definita, parati sunt credere, si Ecclesia definiat, & ita servatur una fides in omnibus. Itaque convenient omnes Doctores in fundamentalibus principalioribus mystis fidei, & in accidentalibus, seu minus principaliibus, quæ constat, ab Ecclesia esse definita, quod sufficit.

Sed enim, reponit quispiam; posset dicere hæreticus, etiam in sua Ecclesia malignantium repertus huiusmodi unitatem, v.g. in conventu Lutheraeorum, omnes parentur eandem doctrinam tamquam fidei, omnes servant eundem ritum, omnes sunt sub uno capite, licet in scilicet Luthero: ergo est ibi eadem unitas, quam diximus esse in nostra Ecclesia. Nec sufficit respondere; quod hæretici non servent unitatem; quia statim dividuntur in alias Sectas, nam Lutheranorum quidam di-

cuntur rigidi, alii mitiores &c. Hæc, inquam, solutio non sufficit propter duo; primum, quia in principio, antequam esset ista divisio, omnes habebant eandem unitatem doctrinæ, & capitis. Secundum, postquam sunt divisi, in qualibet parte aut sectione, reperitur ista unitas capitum, & igitur ritus Sacramentorum. Si dixeris, quod in conventiculo hæreticorum neque est doctrina veræ fidei, neque verus ritus Sacramentorum, neque verum & sanum caput; quāmvis hoc totum verum sit, adhuc manet difficultas proposita, quomodo ex unitate colligatur quod ad Ecclesia, quæ nunc militat sub Innocen. XI. sit vera Ecclesia, & non alia; & quod in hac Ecclesia sit vera doctrina, & non in alia communis. Ref. ad unitatem veræ Ecclesiæ requiri unum caput, quod sit Vicarius Christi, qualis fuit Petrus, & hodie sit Vicarius Romanus Pontifex successor Petri. Nam Christus dixit Petro, ut suprà audivimus: *Pasce oves meas*, & Petrus ex mandato Christi collavit suam Cathedram Romæ, & ibi mortuus est; qui ergo succedit Petro in Pontificatu, ipse est Vicarius Christi, cuius est pascere oves Christi, id est verè fidèles doctrinæ fidei, & Sacramentorum. Unitas ergo doctrinæ, atque capitis, quod habet vires Christi, convenit Ecclesiæ Romanae, & non conventiculis hæreticorum.

Adde, ad unitatem veræ Ecclesiæ non sufficit, quod omnes documque profiteri eandem doctrinam, In Ecclesia Etrinam, eundem ritum Sacramentorum sub Romana eodem capite; sed ultra requiritur, quod in veræ Ecclesiæ sit tale regimen, quod valeat conservare, & tueri unitatem fidei, & Sacramentorum; hoc autem regimen, seu hæc potestas soli Romanæ Ecclesiæ competit. Quippe si suboriantur aliqua hæresis contra doctrinam fidei, aut Sacramentorum, Pontifex Romanus habet potestatem definiendi veram doctrinam fidei, & verum ritum Sacramentorum. Nihil eorum reperitur in conventiculis hæreticorum. Et hinc in Ecclesia Romana semper servata fuit una fidei doctrinæ; conventiculis autem hæreticorum quo capitum, tot sententiae contra doctrinam fidei. Eoimvero Scriptura, ex qua colligitur vera doctrina fidei, quāmvis sit infallibilis veritatis, tamen difficultis est intellectu, propter diversos sensus, quos patitur; & hisce per se non sufficit ad conservandam unitatem veræ fidei; sed requiritur regula aliqua certa ad eam interpretandam; hæc autem regula non est in conventiculis hæreticorum, ubi omnes ex suo cerebro Scripturam interpretantur; sed in Ecclesia Romana, in qua Pontifex habet potestatem à Deo infallibiliter eam interpretandi. Itaque (inserit Del Castil. sup. nom. 14.) Del Castil, sicut olim in hymno Sacerdote Legis veteris erat facultas interpretandi Legem, & ideo sicut præceptum Deut. 17. ut si quod dubium sub ortu esset circa Legem, venirent ad summum Sacerdotem; sic multò magis dedit Christus potestatem suo Vicario declarandi, & definitiæ verum sensum Scripturarum.

Hinc ex quo Patriarchæ Orientales rece-

Bbb 3 seruat

66.

*Inter sc̄i-
matics O-
rientis di-
visions &
errores sunt.* ferunt ab Ecclesia Romana, fuerunt inter ip-
os, & inter uniuscujusque eorum subditos
multæ divisiones, & plurimi errores; quia soli
Petro, & ejus successoribus promissa est affi-
stante Spiritu sancti illis verbis Christi Matth.

Recita opuscula tua
16.v.18. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, &
super hanc petram adificabo Ecclesiam meam, &
porta inferi non pravalebunt adversus eam. Pra-
valerent autem, & jam dudum prævaluerint,
nisi in Ecclesia reliquisset Christus potestatem
conseruandi unitatem fidei in vinculo pacis,
affligenti scilicet summo Pontifici in defi-
niendis rebus fidei. Et quævis ante adventum

Non ita ante adventum Christi in Ecclesia dei fuerunt. Christi non fuerit tam perfecta unitas in Ecclesia, sicut modi est, ut super dictum, tamen fuit sufficiens auctoritas ad servandam unitatem fidei: nam ante legem scriptam, Deus per Mattheum, & Iacobum, & Iosephum, & Iacobum fratrem, &c.

iores, & Sacerdotes Legis naturæ, quales fuerunt suo tempore Melchizedech, Job &c. tuebatur, & conservabat unitatem fidei in minoribus: & post datum legem per summum Sacerdotem legalem, ad quem, ut statim dicitur, debebant in dubiis circa legem filii Israël recurrere: si qui autem ex Gentilibus erant veri fideles, sicut in statu legis naturæ per Majores providebat Deus minoribus. Signum hujus est (inquit Del Castillo sup. num. 16, in fine) quid ab Abel, ex quo excepit Ecclesia, semper fuerit conservata vera fiducia in pluribus, sive in paucioribus.

67. Igitur ab initio mundi usque modò semper aliqui fuerunt, qui eandem nobisēum fidem quod essentialem tenuerunt; atque adeò ostendit nequit, quando incepit, aut variata fuerit, vel quo auctore in orbem terrarum introducta; potro nulla est Secta, cuius Auctor, & initium, & occasus non sciatur. Ex quo manifestè pater, fidem nostram esse verè Catholica-
cam, & Apostolicam: Catholica quidem, id est, universalis tam ex parte temporis, quam loci; utpote extendens se ad omnia tempora, & pleraque loca; nam, ut dictum est, incepit ab initio mundi, & usque in finem est duratura, juxta illud Christi Marth. ult. v. 18. & seqq.

Data est mihi omnis potestas in celo, & in terra.
Eentes ergo docete omnes Gentes, baptizantes eos
&c. Et ecce ego vobis cum sum uisque ad consummationem facili. Et verò, si Christus permaneat cum discipulis suis uisque ad finem mundi, quis prudens potest dicere, foris fides Christi non permanebit? Itaque, vera Ecclesia universalis est ex parte temporis. Quod etiam ex parte hominum potest ex eodem tempore. Docete inquit.

Insuper ex parte loci, & statis hominum, nonnullum, pars ex costis regis, & sibi, inquit, omnes Gentes. Et a Postulor. Rom. io.v. 12. Non enim est distinctio Iudai, & Graci: nam idem Dominus omnium dives in omnes, qui invocant illum. Joannes in sua Apocalypsi. c. v. 9. ait: Redemisti nos Deo in sanguine tuo ex omni tribu, & lingua, & populo, & natione. Sed & complebitur omnis statum hominum, sive sunt servi, sive liberi, sive Reges, sive subditi: Quia (ut scribitur Act. io. v. 34.) non est personarum acceptor Deus. Quin etiam omnem statem, sive sunt juvenes, sive senes, sive putri, sive viri, om-

neque sexum, five sunt viri, five scimus. Quamvis ad universitatem loci, hanc prestatibus Psalm. 2. v. 8. Postula a me, & dabo tibi Gentes bareitudinem tuam, & possessum tuam terminos terrae. Et Psalm. 18. v. 5. scriptum est: In omnem terram exivit sonus eorum, & in fines orbis terra verba eorum. Quae verba (inquit Del Castillo (up. num. 20.)) Prophetiam continent, five illa fuerit adimplita tempore Apostolorum, five adhuc indies adimplenda videntur ad finem mundi: saltet ex his verbis colligatur, quod Ecclesia sit universalis ex parte loci; unde de ea dicitur Psalm. 47. v. 3. Fundatur exaltatione universae terre.

Et non solum Ecclesia dicitur Catholicæ, & fides, quam Ecclesia profiteatur, dicitur Catholicæ in Symbolo Athanasii: *Hæc est fides Catholica; & in Can. Missæ: Et omnibus orbibus, arque Catholicæ, & Apostolica fides saluatoris, hæc enim (inquit idem Author ipsæ, num. 21.) universalis in omni Ecclesia, in qua nequit unus articulus credi, & alius negari; sed ab omnibus eius fidelibus omnes æquæ creduntur, & consitentur. Denique Res Hispaniarum hæ ratione dicitur Catholicus per anthoniam; quia est protector fidelium, & Ecclesia Catholicæ. Sic ille. Si objicias: Ecclesia ante adventum Christi non videbat fuisse Catholicæ; quia non erat universalis ex parte loci, neque ex parte temporis, neque ex parte hominum. Resp. Del Cast. sup. fortassis ita videatur aliqui, dicenti; quod Ecclesia pro statu Evangelii Catholicæ, & non antea. Tamen reverè dicendum non est ita; sed distinguendum venti; quia enim est loqui de Ecclesia, aut fide ex una parte; aliud verò de Lege scripta, de Sacramentis, & ceremoniis ejus ex alia parte; hæc enim Legis non erat universalis, neque ex parte temporis, quia eccepit à tempore Moysis in deserto; neque ex parte loci, quia solum in Palestina; neque ex parte hominum, quia solum filii Israël datur; ex quo patet, quomodo Ecclesia, quantum ad hoc, non erat universalis ante adventum Christi, benè tamen quantum ad fidem.*

Itaque vera Ecclesia Christi Nota est, quod sit Catholica, id est, universalis, & tali nomine sub nomine appelletur, quod nulli Ecclesie competit, nisi præterquam Romanæ, seu Ecclesie subiectæ. Sed Apostolæ. Audite D. Aug. Sect. 13. de Temp. Diversorum, inquit, Hereticorum. Ecclesia ideo Catholica non dicuntur, quia per loca siue per suas quasque provincias continentur. Hac vero (scilicet Romana) ab ortu solis usque ad occasum, unius fidei splendore diffunduntur. Aliam autoritatem ejusdem Doctoris habes num. 57. sup. Adhuc unam addo ex lib. de vera Religione cap. 7. ibi: *Velint nolintque ipsi queque Heretici, & schismatum alumni, quando non cum suis, sed cum extraneis loquuntur, Catholicam nihil aliud, quam Catholicam vocant. Non enim possunt multigredi, nisi hoc eam nomine discernant, quo ab universo orbe nuncupatur. Aliis pluribus locis Augusti, in quo significat universalitatem nostra Ecclesie, quae non possunt videri apud Autores ipsi, citatos. Finis*

Cybill. nō eum verbis Cyrilli Catēch. 18. Non petas, ubi sit Dominicum, seu Domus Domini; nam etiam Haretiū suas speluncas domum Domini nominari volunt; nec petas, ubi sit Ecclesia; sed ubi Catholica Ecclesia. Hoc enim nōmē propriū est hujus Sancta Ecclesia Matris omnium nostrum. Et fuit ei propriū, etiam tempore Apostolorum; nam, ut sup. not. vi, in Symbolo Apostolorum dicitur: Credo... Sanctam Ecclesiam Catholicam. Argumentum ergo petitum ex nomine, quod alieni ei propriū est, ut cum illo, & fave illo nequeat ab aliis discerni, non solum non vanum & inutile, sed maximē efficax est. Ut proinde nemini fas sit dubitare, sed constanter afferare possit, & verō debeat, Ecclesiam nostram ex hac parte esse veram Christi Ecclesiam, utpote & nomine Catholicam.

Nunguid etiam re, & nomine Apostolica? Non est relietus attingendi locus: tum ratione Cathedra S. Petri, seu Sēdē Romanæ, quæ auctonomastice vocatur Apostolica, iuxta illud D. Aug. Epist. 162. In qua (Romana Ecclesia) semper Apostolica Cathedra viguit Principatus. Tum, quia à Christo inchoata, per Apostolos propagata, & perfecta, eadem perpetuā quādā successionē perseverat, & usque in finem perseverabit. Breve tibi (inquit D. Hier. Dialog. contra Luciferianos) aperiamque animi misententiam proferam, in illa esse Ecclesia permanendum, quæ ab Apostolis fundata, usque ad diem hanc durat. Ecclesia (inquit Del Castillo sup. num. 22.) dicitur Apostolica ab Apostolis, quia ipsi fuerunt primi, in quibus fuit Ecclesia pro hoc statu Legis Evangelicæ. Unde Glossa in illud ad Rom. 8. v. 23. Nōs ipsi primiā spiritali habentes, inquit, quod Apostoli prius tempore, & exteris abundantius habuerunt spiritum. Secundō dicitur Apostolica; quia fundata est in fide Apostolorum. Unde in illud Psalm. 86. v. 1. Fundamenta ejus in montibus sanctis, inquit, dicitur Aug. In Apostolis. Eodem modo intelligitur illud A. poc. 21. v. 14. Et marus civitatis halens fundamenta duodecim, & in ipsis duodecim nomina duodecim Apostolorum Agni. Neque intelligentiam est duodecim Apostolos esse fundamenta primaria; quia fundatum primum, & lapis angularis est Christus, sed sunt fundamenta secundaria. Rursus neque post Christum omnes Apostoli sunt & quæ primi fundamenta, sed post Christum primum est Petrus. Et super hanc petram adificabo Ecclesiam meam, aebat Christus Matth. 16. v. 18. Omnes ergo Apostoli sunt fundamenta Ecclesiae, sed post Christum, & cum subordinatione ad Petrum omnes etiam Episcopi Romani Ecclesiae fundamenta sunt iux tempore. Doceat id apostolus Cornelius Jansenius, Doctor Lovaniensis, Tridentinus Theologus, deus primus Gandavensis Episcopus, Concord. Euang. cap. 66. Satis consequi, inquit, videtur, non sic quod dicitur de adficanda ecclesia super Petrum, pertinere ad successores ipsius Petri in Sede Romana, sicut ad ipsum Petrum; Successores enim, sicut capita sunt Ecclesiae Christianæ

nam totius, quæ illis in Episcopatu existentibus, est in terris: ita etiam sunt fundamenta & primi lapides, super quos Ecclesia in terris existens fundatur. Petrus verō non solum fuit fundamentum fidelium, qui cum ipso fuerunt in terris, sed totius omnino Ecclesiae fidelium, qui post eum vel crediderunt, vel credidit sunt in Christo. Unde quāmquām quæ sequuntur Petrus promissa: & tibi dabo claves regni cælorum, &c. & quæ pertineant ad Petri successores, atque ad ipsum Petrum, hæc tamen promissio: adificabo Ecclesiam meam super te, propriè ad ipsum Petrum pertinere videtur, sicut illi propriū est nomen Petrus, & non commune cum successoribus. Huculque Jansenius. Non tamen intendit primatum, aut infallibilitatem sūle Petri personalem: nam nimiris aperte dixerat antea ad verba: & ego dico tibi quia tu es Petrus & super hanc petram. Videlicet, quid per petram hanc, super quam Dominus dicit, se adificaturum suam Ecclesiam, sit potissimum intelligendum, maximē ob contentiosos quodam nostræ tempestatis homines. Cū enim communiter etiam ab antiquissimis, & omnibus Catholicis scriptoribus per petram hanc Petrus ipse intelligatur, ac inde colligatur Petri in omnes Apostolos primatus, quem in tota Ecclesia ejus in Sede Romana successores hæreditario jure obtineant; quidam hunc primatum in Petro, aut successoribus ejus tollere cupientes, omnibus nervis hunc non esse necessarium, nec genuinum hujus loci sensum ostendere conantur. Et in primis Augustinum proferunt. Ita Jansenius: & relatis Augustini locis subdit, quæ Augustini loca Novatores hujus temporis (intelligit Lutheri & Caluini sectatores) diligenter annotaverunt. Vide eum Novatorum fundamenta referentem, & clare solventem, & pro sua Catholicis sententias producentem Tertullian. Orig. Cyprian. Basil. Ambr. & mox subdidentem, longum nimis esset, & supervacaneum cæteros adducere, cū ex his græcis & latinis Paribus satis pateat, quæ fuerit ab initio Ecclesiæ semper in his verbis intelligentia.

Tertiō dicitur Apostolica; quia per traditiones Apostolorum accepit Ecclesia ulum Sacramentorum, & ritum, quem servat in administratione eorum, de quibus traditionibus vide Aug. lib. 4. de Baptismo cap. 24. Rogat aliquis: an ante adventum Christi Ecclesia dicens fuisse Catholica. Resp. præstatus Authorum. 23. quantum ad tem, & quantum ad substantiam, eadem Ecclesia, quæ nunc est Apostolica, fuit ante in ipsis Apostolos fundata in fide Patriarcharum, & Prophetarum. Itaque Apostoli fundamenta Ecclesiae sunt pro hoc statu legis Evangelicæ: Patriarchæ, atque Prophetæ, sunt fundamenta Ecclesiae pro statu ante adventum Christi. Rursus, eadem Ecclesia, atque eadem fides est, atque fuit semper, & ita dicimus superadficari supra fundamentum Apostolorum, & Prophetarum. Sic ille. Evidem antiquitatem nostræ Ecclesiae nequidem

Vit. Romanae
Pontifices.

Soli novi
tores contraria
dicunt.

71.
3. Fundata
in tradicio-
ne Apo-
stolorum.

Hinc Ecclesie nostri audent negare. Loquatur *Scripta nostra* Lutherus lib. de Abroganda Missa privata, Pro-
amiguitatis. *testor adversus eos, qui aduersus me sunt clamaturi, quod contra Statuta Patrum, contra receptissimum iustum docerunt, horum me nihil auditurum.* Et Calvinus lib. 4. *Infir. loquens de Catholicis, ait: Sed enim, qui sic faciunt, habent veteris Ecclesie exemplum, facio; verum in re tanta nihil iustius, quam veritatem ipsam sequi.* Resp. ergo, magis esse credendum *Scripturam*, quam *Patribus*, & antiquitati. Sed hoc responso est absurdissima; nam de hoc non est controversia, sed, cum inter nos, & ipsos sit quæstio de sensu Scripturarum, diebus, esse magis credendum *Patribus*, & Ecclesie Doctoribus totique ad antiquitatem, quæ simili cum *Scripturis* earumdem expositionem ab *Apostolos* accepit, & posteris tradidit, quam aliquibus *Apostolis*, & fugitivis *Monachis*, aut *Grammaticis*, & id genus hominibus, qui, ut liberius viverent, Ecclesiam nostram deseruerunt.

72. *In Apostolica Ecclesia officiis, & esse debet perpetua ministrorum successio.*

Herinckx. *Ceterum, ut Ecclesia aliqua praesens sit Apostolica, necessario requiritur perpetua ministrorum in eadem successio, præsertim Episcoporum, quorum est, semperque fuit regere Ecclesiam Dei, iuxta illud Act. 20. v. 28. Attende nobis & universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei. Hocculè si catena unionis alicubi frangatur, impossibile est (inquit Herinckx Episcopus Irenensis parte 3. Disp. 5. num. 78. prima Edit.) sub sequenti tempore remanere legitimos Episcopos, & ministros. Unde enim sub sequentes ordinationem & potestatem accipiunt? Non ab homine alio; non à scilicet. Requiritur ergo, ut sicut in Christum, tanquam originem, & radicem referri debet, ut ab eo per iugum successionis fluat. Unde Tertullianus lib. de Præscript. cap. 32. si quis Ecclesia audeant inter eire se atque apostolica, ut ideo videantur Apostolica, quia sub Apostolis fuerunt, possumus dicere: Edant ergo origines Ecclesiarum suarum: evolunt ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones ab initio decurrentem, ut primus ille Episcopus aliquem ex Apostolis, vel Apostolicis viris, qui tamen cum Apostolis perseveraverint, habuerit auctoritatem: & antecessorem: hoc enim modo Ecclesia Apostolica census suos deferunt.*

73. *Et legitimam ordinatio.* Itaque, ut aliquis Episcopus dicatur ab Apostolis legitimè descendere, duo requiruntur; unum est successio, ad quam requiriuntur, ut is, qui verus Episcopus haberi cupit, successat alicui Apostolo; vel certè, ut successat alicui, quem aliquis Apostolus fecerit Episcopum; vel demum, si Episcopatus est novus, ut fiat Episcopus ab eo, qui habet Apostolicam auctoritatem, qualis solus est Pontifex Romanus. Nam, ut sup. audivimus ex D. Augusto. *In Romana Ecclesia semper Apostolica Cathedra viguit principatus.* Alterum est ordinatio, ad quam requiruntur, ut qui sit Episcopus, ordinetur a duobus vel tribus Episcopis; ut loquitur can. 1. *Apostolorum* id est, a duobus assistentibus Metropolitano, vel a pluribus, nisi aliter

visum fuerit. *Sed Apoloticæ: Sed & ipsi Episcopi ordinantes sunt ab aliis ordinati, & illi ab aliis, donec ad Apostolos veniatur. Pone dicta successio res est facti, que ex Scriptura, aut doctrina probari nequit; quoniam enim tempore Notæ, & proprietates veræ Ecclesie in Scripturis, doctrinaque deserbanter; quidem non est Scriptura, vel doctrina, que istud factum per singulas statas doceat; hoc ergo ex Ecclesiasticis, & historicis monumentis hauriendum est. Iam autem quid clarius, quam apud nostros Hæreticos nec esse successione, nec ordinacionem? Et quod utrumque sit in Ecclesia Romana, omnia monumenta Ecclesiastica, & historicia facili testantur.*

*Nihilominus contra apertam veritatem obseruantur Hæretici Primo: Episcopi Papistæ, qui seruerunt veram fidem; ergo non sunt amplius Episcopi. Non sicut Hæretici, non sic; sed Episcopi Papistæ profiteruntur veram fidem, & vos deseruitis eam. Atque ut dubium fore (quod abit) ubi vera fides sit, quis vos constituit iudices Episcoporum Catholicorum, ut audiretis eos suis sedibus privare, quas pacificè per tota facula possederunt? Nonne dicit Regula juris 66. in 6. *In pari causa melior est conditionis possidentis?* Primo ostendit, in quo legitimo iudicio fuerint dannati, & à suis sedibus depositi. Et ut damnati essent (quod placitum est) as id est Lutherus, & Calvinus, & similes successerunt in eorum locum? Quis, con Episcopos instituit, qui habuerit instituendam Episcopos auctoritatem? Aut quis eos ordinavit, qui habuerit ius ordinandi? Sed audiamus secundum argumentum: Cayphas, inquit, legitimè successit Aaroni, neque tamen Apostoli ab eo sunt ordinati. Prostis, sed quidam? Ergo in Ecclesia Romana non est successio legitima. Qualis Consequens? Sacerdotium Aaronicum expravit per promulgationem novæ Legis. Sufficerebat ergo, quod Apostoli ordinarentur ab Instituto novi Testamenti, hoc est, à Christo, qui erat Sacerdos secundum ordinem Melchisedech, cuius principium novi Sacerdotii. Sicut ergo ab Aaron que ad Christum non fuerunt velii Sacerdotes, nisi qui successerunt Aaroni: ita ab Apostolis usque ad finem mundi non erunt veri Sacerdotes, nisi qui Apostolis succedent.*

Tertio argumentum Hæretici: in Africa, Egypto, & tota Asia jam perit successio, & Sacramen- tam ibi est vera Ecclesia. Reip. illos, quibus Romani ad veram Ecclesiam pertinent, non posse quidem ostendere successiōnem continuam Episcoporum suorum particularium, sicut tamen Episcoporum universalium, qui sunt Romani Pontifices soli, quibus fatentur se esse subditos, quod sufficit. Romanos autem Pontifices re nomine suisse Episcopos universales tam super orientem, quam occidentem, patet ex legitima usurpatione Iurisdictionis tam ex actis Consiliorum, quam literis Pontificum, & ad Pontifices

... Percurse singula sœula, reperies monumenta continua & nimis evidētia rei hujus. Quartum argumentum est: In Ecclesia Græca adhuc servatur continua successio Episcoporum, & tamen non est illa vera Ecclesia: non itaque successio est Nota veræ Ecclesiæ. Resp. in primis: manifestum est, quod in Asia, & Egypto; ac proinde Antiochæ, Hierosolymæ, & Alexandriæ successio interrupta fuerit. Quod autem attinet ad Ecclesiam Constantiopolitanam, habet quidem aliquam successiōnem Patriarcharum, scilicet à tempore Constantini huncque; non autem ab Apostolicis temporibus: nam Patres Concil. Constantiopolitani i. in Epist. ad Damas. aperit faciunt, Ecclesiam illam novellam esse. Quætitur autem hic, non de successione qualicunque, sed Apostolica. Resp.2. argumentum à legitima successione præcipue afferri ad probandum, non esse Ecclesiam, ubi non est hæc successio: ex quo tamen non colligitur, necessariò ibi esse Ecclesiam, ubi est successio. Igitur bene probatur, apud nosculos hæreticos Lutheranos, Calvinistas, & similes non esse veram Ecclesiam; quia nec habent successione personarum, nec doctrinæ; porrò apud Græcos non esse; quia iamēt habent successiōnem personarum (quod non) equidem earent successione doctrinæ; nam legitime convicti sunt in tribus Concil. Generalibus Lateranensi, Lugdunensi, & Florentino de schismate, & hæretici: ac præcipue de hæreti circa processionem Spiritus sancti. Porro successio personarum non est Nota veræ Ecclesiæ; quippe sola persona non constituit Ecclesiam, sed personæ profitentes veram fidem. Utrumque ergo requiritur, scilicet tam successio personarum, quam doctrinæ. Quis autem lanza mentis dixerit, le habere successiōnem doctrinæ sine successione personarum? An forē doctrina esse potest sine personis? Apposet Hieron. Dial. contra Luciferianos versus finem: *Cam bonime, inquit, pariter interierit & sedet*; quia post se nullum Clericum Diaconus potuit ordinare. Ecclesia autem non est, quæ non habet sacerdotem. Et Cypr. Epist. ad Florentinum in fine, ait: *Illi sunt Ecclesia plebs Sacerdoti adunata, & Pastori suo grec adhærens*. Igitur Ecclesia vera non potest esse sine Pastori, & Sacerdotibus seu Episcopis, qui doceant plenam veram doctrinam fidei; & ergo in aliqua congregatione est successio doctrinæ; opere, ut etiam sit successio personarum, quæ eam populo tradiderunt. Nam, ut ait Apost. ad Tit. cap. 1. v. 7. & seqq. Oportet Episcopum sine crimen esse &c. amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidem sermonem, ut potius sit exhibari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt, arguere. Ergo ubi successio doctrinæ lanza, etiam esse debet successio personarum.

Ceterum, hanc successiōnem personarum, & lanza doctrinæ esse in Ecclesia nostra, sive Romana, nemo non videt, qui habet

Temus II.

oculos apertos ad videndum. Et æquè evidens est, in congregationibus, seu Ecclesiis Catholicorum neque esse successionem personarum, quod & ipsi fatentur, neque successionem sanæ doctrinæ. Quare addam ly, *Sana*, patebit ex sequenti Nota, quæ refat explicanda, estiæ *Sanctitas*. Jam enim ostendimus, veram Ecclesiam debere esse Unam, Catholicam, & Apostolicam, illaque Notas competere Ecclesiæ Romanae, & non aliis conventiculis. *Censem* porro, quod Ecclesiæ Hæreticorum conveniat sanctitas, & non Ecclesiæ Romanae? Verte folium, & canta, die ore, & corde, quia verum est, quod dicit; Ecclesia Romana Sancta est, conventicula autem Hæreticorum iniqua. Quod ne gratis dicere videar;

Nota, sanctitatem Ecclesiæ consistere non solum in sanctitate capitii, quod est Christus; sed insuper in sanctitate, & puritate doctrinæ, quæ nū fallit in materia fidei, nū inquit in materia morum continet, & hominum, secundum doctrinam, & instituta Ecclesiæ Catholicæ viventium. Duplex igitur est hæc Sanctitas, scilicet vita, & doctrina. Ista patet partim ex historiis, partim experientia; pulchri quippe ætate defuerunt Ecclesiæ nostra viri sanctissimi, quales, etiam Hæreticorum testimonia, fuerunt Hieronymus, Aug. Ambrosius, Athan. Basil, Bernardus, Dominicus, Franciscus, & alii. At verò apud Hæreticos nullum est affigare, quem vel evidens ratio, vel divinum testimonium miraculis ostendat esse sanctum. Quod namque allegent Apostolos, nos eos nobis potiori jure vendicamus; jam enim ostendimus, Ecclesiam nostram esse Apostolicam: quod Lutherum, Calvinum, & similes; nos contendimus, fuisse eos homines nefarios; ut autem argumentum à sanctitate suauatur, debet ea ab utrisque admitti. Unde sic argumentor; constat, dictos Sanctos cædem viâ, quam nobis præserbit Ecclesia Romana, ad cælos pervenientes; non verò, quam Hæretici nostri temporis ingrediuntur; quia dicti formati. Sancti, ut cætera omittam, fuerunt vita religiosæ, ac castitatis cultores, aut laudatores; ergo si velimus securè ad cælum pervenire, cædem viâ incedendum est; non verò illâ, per quam non constat, aliquem salvum factum fuisse. Atque hæc omnia per experientiam confirmantur; nam ferè omnes, qui, abjurata hæresi, fidem Catholicam amplectuntur, vitam in melius commutant: cum econtra, qui ad hæresim deficiunt, eo ipso comuniter ita exorbitant, ut videantur in cædem solū mutasse, quod libidini suæ, & libertati à jejunii, & aliis austeritatibus indulgeant; ut maxime elucet in Mosachis, & Sacerdotibus Apostolis.

Accedit; quod nulli unquam hæretici Gentem aliquam, aut Regionem à Paganismo ad fidem Christi primò converterint; immo nec Hæretici nostri unquam tale quid attentaverint; guntur. *Ad Romanam conversi emendamus: ad reformatam conversi econtra.*

78.

Reformati non fuisse; guntur. *Ad postolatum, sed postolatum.*

Cec

Sed bene Catholicos perverterint, Dux signanter, Primo converteint, propter Gothos, qui primò à Catholicis ad fidem Christianam allecti, ab Episcopis Ariensis ad Arianismum deducti sunt, quo vel unico clare ostenditur, Hæreticos non Christo, sed ejus hominibus militare. Igitur, ut recte colligamus, an aliqua fides bona sit, vel mala, non debemus attendere ex hoc, quod eam colentes per accidens ex particulari ingenio seu inclinatione bene, vel male vivant; sed, an communiter ita vivant; & præterim, an illa fides, seu doctrina illius ex se sit nata bonos, vel malos mores gignere.

79. Et ecce pervenimus ad sanctitatem doctrinæ, quæ & ipsa convenit Ecclesia Romana, & non conventiculis Hæreticorum. Epinovè Ecclesia nostra ex se docet ea omnia, quæ faciunt ad fugam peccatorum, exercitiumque virtutum: Hæretici verò è converso; nam docent, nos bonis operibus non mereri gloriam apud Deum; impossibile esse servare mandata Dei; consilia Evangelica non effervanda; nos non habere libertum arbitrium ad bene vel male a-

Apud se-
Barrios do-
ctrina è
fundatice
avertens.
remorum arbitriis ad se, ut nunc a-
gendum. Item, Deum ab æterno sine ul-
lo respectu ad futura opera hominum, præ-
cisè ad ostendendam suam misericordiam ex
una parte, & severitatem in puniendis pec-
caris ex altera parte, simpliciter, & abso-
lutè statuisse, aliquos salvare & aliquos dam-
nare, ita ut in nullius potestate sit, bene vel
malè vivendo efficiere, ut potius ad gloriam,
quam ad peccatas æternas perveniat: quæ cer-
te, si semel homines firmiter apprehendant,
non est, cur à vitiis ad virtutem revocentur;
ad hoc quippe allieii solent spe præmii, aut
timore supplicii. Hic porro contraria om-
nia doceat fides Catholica, ut nemo ignorat,
qui vel à limine eam salutavit. Denique,
nulla est Secta, præterquam Catholico-
rum, quæ nos multa doceat dissimilia, &
absona naturali ratione; ut patet in Gen-
tilibus, & Turcis, ac in omnibus Hæ-
reticis, ut ostendit Bellarmius sup. cap. II.
Nam, ut omittam Hæreticos antiquos,
Calvinus, & Alii docent, Christum in eru-
ce voces plenas desperatione emisisse, &
mortuum peccas inferni experum. Vide Cam-
pianus sup. Ratione 8. ubi eorum verba re-
fert.

80. Deinde, licet admittant, fidem legitimè datum homini, v.g. uxori, servari debere; attamen docent, eos, qui per vota castitatis, paupertatis, & obedientie se Deo obligarunt, licet fidem datum fallere; cum tamen, non solum apud omnes Ecclesiæ Patres; sed etiam apud omnes Gentiles, pro sceleratis semper habiti fuerint, qui Diis promissa non solverent. Quod si errores eorum oppugnemus, nolunt argumenta admittere, nisi ex Scriptura, quam etiam solam volunt esse judicem controversiarum: &

quia docemus, definitiones Conciliorum etc. firmiter credendas, & verum sensum Scripturarum ex iis pei debere, dicunt, nos impie agere, & Concilia præponere Scripturam; cum tamen ipsi, ut luos errores libilant, convocent conciliabula, in quibus ea, que de fidei dogmatibus statuant, volunt ut indubitate credi, nec ab iis ad Scripturam appellationem admittuntur: ut patet ex superrimo conciliabulo Dordraceno apud Batavos, & multis aliis in Germania. Sed etiam, dicunt illi: nos cogimus nostros ad tenendum ea, quæ definitivum, quia scriptum in Scripturis habentur, non autem quæ definitiuntur in Concilis Catholicorum, Verum enimvero ipsi de se testimonium perhibent, & utrumque negant, alii dicunt, que sua dogmata aperiè in Scripturis haberi: quis ergo hic erit iudex? Sanctus melius convenientius, quam Generale aliquod Prælatorum Concilium, quale fuit Nicenum, Ephesinum, Chalcedonense, aliquot Confessiones politana, & Lateranensis, Viennense, Florentinum, ac demum Tridentinum.

Ex his & aliis pluribus erroribus nostrorum Hæreticorum, quos vide poteris a pud Bellarmin. sup. manifestum est, eorum Ecclesiæ non esse Sanctas; sed impias & leselegias, & idem non esse veras. Error Ecclesiæ nostra Catholica nullum errorem, nullam turpitudinem, nihil contra rationem docet, et si multa supra rationem. Prædicta sola est absolute sancta, eique soli convenit, quod in Symbole Apostolico dicimus, *Credant sanctam Ecclesiam. Eleganter & appositè August. lib. 2. de Civit. cap. 28. Nihil, inquit, in Christianis Ecclesiis turpe, & flagitium scandulum, imitandamque proponit, ubi vel Dei aut præcepta inserviantur, aut miracula narrantur, aut dona laudantur, aut beneficia populantur. Miracula, inquit, narrantur, ut quid ita? Quia sunt manifestissima ligna veritatis Ecclesiæ, in qua facta sunt; & veræ doctrinæ, in cuius confirmatione edita fuerunt, dicente Domino Iesu Christi, ver. 17. *Si ergo in nomine meo dæmonia ejuscent: lingui loquuntur novis &c. Et subdit Evangelista v. 20. Illi autem profecti predicaverunt ubique, non cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis. Conlonat Apostolus ad Hebreos 2. v. 3. & 4. Quomodo nos effugiemus (ubionem) si tantam neglexerimus salutem? qua cum intitulam accepisset enarrari per Domum, ad eum qui audierunt, in nos confirmata est, confessione Deo signis & portentis, & variis virtutibus, & spiritu Sancti distributionibus secundam suam voluntatem. Et Christus Iesus in 10. ver. 25. inquit: *Opera, quæ ego facti nomine Patris mei, hac testimonium peribunt de me. Itemque v. 38. Si mihi non vatis credet, operibus credite, ut cognoscatis, & credatis, quia Pater in me est, & ego in Patre.***

Ex quo ita opera Christi, nisi vera miracula facta a Christo in confirmationem suæ doctrinæ, id est, doctrinæ fidei à Merito ergo Miraculorum claritas ponitur à Scoto Prolo. q.2. num.3; inter 8. vias rationabiliter convincendi omnes Hæreticos; sic enim ait: *Contra omnibus istos (Hæreticos) in communis oculo sunt via, eos rationabiliter convincendi, quæ sunt*, *Prenuntiatio Prophætica, Scripturarum concordia, Autoritas scriptorum, diligentia recipientium, Rationabilitas contentorum, Irrationabilitas singularium errorum, Ecclesiæ stabilitas, Miraculorum claritas*. Et infra num. 10. inquit: *de octavo, scilicet de miraculorum claritate sic patet. Non potest esse testis falsus Deus: sed Deus invocatus à predicante Scripturam, ut ostenderet doctrinam ejus esse veram, feci aliquid quod opus fui proprium, ut pote miracula, ac per hoc iustificatus est, illud esse verum, quod iste predicavit. Confirmatur hoc per Richardum 1. de Trinit. cap. 2. Domine, si est error, à te decepti sumus, nam tantis fignis confirmata sunt, quæ non nisi per te fieri possent.*

Ex quibus verbis Richardi pater, quid sit illud miraculum de quo hic loquitur Scotus; scilicet, quod solà Dei virtute fieri potest, & idem merito vocatur in Scripturâ, ut sup. audi-
vimus, testimonium Dei. Quare quod miraculo tali confirmatur, Dei testimonio confirmatur; Deus autem non potest esse testis mendacii, seu testis falsus, ut Scotus loquitur, & sat is patet ex dictis Sect. 2. ubi de Veritate fidei. Hinc, si obsecras Scoto, quia Antichristus faciet miracula. Resp. num. 11. Dic: potest, quod si qui invocatus in testem, signum consuetum testificationis permittat adduci, & præsens non contradicat, talis taciturnitas non stat cum veritate perfectæ; miraculum autem est tale signum Dei ut testis; igitur si permittat miracula fieri a demonibus, non contradicunt, enuntians scilicet illa non esse testimonia sua, non videtur esse perfectè verax, quod est impossibile. Et per hoc dicitur ad illud de Antichristo, quod prædictis (Deus) illa miracula facienda non esse testimonia veritatis. Ut pote, quæ à de-
mone sunt virtute naturali. Rogat aliquis, ubi Deus id prædixerit? Resp. Matth. 24. v. 24. Sagent (inquit Christus) pseudochristi & pseu-
doprophetæ, & dabunt signa magna & prodigia, ita ut in errorem inducantur (si fieri potest) etiam ele-
gi. Item 2. Thessal. 2. v. 8. & seq. Et tunc re-
veletur ille iniquus, quem Dominus Iesus interficiet spirituoris fui, & destruet illustratione adventus sui eum, cuius est adventus secundum operationem Sa-
tana in omni virtute, & signis, & prodigiis men-
dicibus.

Sed hæc responsione Scotus non contentus alias subiicit, dicens: Item, contra idem est, diffe-
renzia miraculorum, quæ sunt à Deo, & quæ sunt à
diabolo. De qua differentia tractat Aug. lib. de Utili-
tate credendi cap. 16. Miraculum, inquit, voco
quidquid arduum, aut insolitum, supra spem, vel facultatem mirantis appetit. . . . Sed rur-
sus hæc in duo dividuntur; quædam enim sunt,
quæ solam faciunt admirationem; quædam ve-
rò magnam etiam gratiam, benevolentiamque

Tomus II.

conciliant, qualia fuerunt Christi miracula, ut per-
tractat ibidem diffusè. Itaque, dæmō in confirmationem doctrinæ falsæ, non facit ullæ miracula, sive illa, quæ excedunt capacitatem ipsius, ut sunt prædictiones futurorum contingentium, aut revelationes secretorum cordium, ac refuta-
tiones mortuorum, sive etiam alia, quæ non videntur excedere capacitatem ipsius, ut sunt repentinae latencies infirmatum, vulnerum, ac citatricum, & similia, quin Deus sufficienter significet illis miraculis, fidei non esse adhi-
bendam.

Hinc cum Magi, & Sapientes Pharaonis in 85.
patrando signis cum Moyse contendenter, ut Miracula
Deus invocatus à predicante Scripturam, ut Moyse su-
perarunt
magos. Et

quæ Gentium historiis plurima leguntur por-
tenta; sed non legitur ramen, ea facta in do-
ctrinæ ullius falsa confirmationem. Quod si in
hoc genere (inquit Ponzus noster in suo Poncianus.

Supplemento ad D. locum Scoti num. 3.)

Deus non ligaret diabolo manus, cum avidissi-
mus sit nostra perditionis, & sciat, nihil plus
auctoritatis conciliare dogmatibus ullis, quæ
extraordinaria aliqua signa & prodigia, quis
dubitet, quin plurima esset patraturus in con-
firmationem hereticum? Hoc autem cum non
faciat, latet pater, quæ verum sit illud Apost. Falsa miracula
1. Corint. 10. v. 13. Fidelis autem Deus est, qui cala à verio
non patietur vos tentari supra id, quod potestis. discernere
Sie autem tentaremur, si in confirmationem possunt
hæreticorum signa & portenta fierent ex ratione, ut non posset colligi ex circumstantiis antece-
dentiibus, ac concomitantibus, quod si non
esset credendum. Sie ille. Et ibidem num. 4.
notat, quod non sufficient quæcumque signa
facta in confirmationem alicuius doctrinæ;
sed, inquit, examinanda sunt circumstantiae,
& specialiter videndum est, utrum doctrina
sic confirmata, aut ex se tendat in malum, aut
contraria sit doctrinæ, aliis equivalentibus, si adit vel
aut majoribus signis confirmata, quod si al-
minima
circumstan-
tia mala.
sufficienter declarat, si signis non esse cre-
dendum; si neutrum ex his accedit, nec ali-
quod aliud iudicium falsitatis, omnino sunt
sufficientia signa vero doctrinæ, & movere
posunt prudentes ad fidem, nec qui si ducere-
tur, levis esset corde, ut dicunt esse, qui credi-
t credit Eccl. 19.

In proposito autem nostro illa, quam pro-
fitemur doctrinæ, confirmata est signis, & mi-
raculis multis, nec in se continet aliquid malum, Doctrina
nec contraria est ulli doctrinæ, equivalentibus, si miracula
signis confirmata, nec aliunde ex ullo capite lis veris.
constat, quod his signis non sit credendum,
ut pater; ergo signa illa sufficiunt ad ejus con-
firmationem. Quæcumque vero alia doctrinæ,
qua afferi potest ullis signis confirmata, in
aliqua ex his conditionibus deficit, ut dis-
currendo per omnes est manifestum, & spe-
ciatim doctrina Antichristi, quæ maximè om-

Ccc 2

nium

scientia revelationis, qualem parit miraculum metaphysicè evidens, non item physicè. Quæ ut melius intelligantur, pono sequentem Conclusionem: in ordine

CONCLUSIO IV.

Evidentia credibilitatis non debet esse aboluta; sufficit respectiva, quam rudioribus sàpè facit unius hominis auctoritas, & omnibus miraculum physicè tantum evidens.

Hæc Conclusio patet ex dictis Concl. 1. & 3. pro majori tamen explicatione; Nota, evidentiam intellectualem prout distinguitur ab invidentia, confidere, secundum Lug. Disp. 2. Sect. 1. num. 10. in hoc, quod intellectus convincatur ab objecto, & necessitetur ad assentiendum, ita ut non habeat potentiam proximam ad dissentientium; remota semper habet ex eo, quod voluntas possit impedire propositionem motivorum; & per hoc actus fidei foret sufficienter liber, elò revelatio evidens, de qua egimus Sect. 1. Concl. 6. cauaret talem necessitatem. Sed nunc quæcumque necessitas antecedens ad assensum facit evidentiam? Negat Cardio. sup. quia, inquit, potest Deus necessitare, & determinare, intellectum ad assensum probabilem, vel obscurum: & de facto voluntas per piam affectionem, & imperium efficax determinat, & necessitas intellectum ad assensum fidei obscurum; imo proposito motivo probabilem pro una parte, & non pro altera, necessitatur fortasse intellectus ad assentiendum probabiliter; saltem, si non impediatur à voluntate. Sic ille. Posset etiam Deus, juxta eundem Autorem, immediate seipso concurre cum intellectu ad cognitionem evidenter de aliquo objecto, abique eo, quod præcedat aliquid necessitans in actu primo, neque in intellectu, neque etiam fortasse extra illum. Quare non potest conceptus evidenter confidere in hæc necessitatem antecedenti, sed debet explicari per necessitatem illam, quæ provenit ex eo, quod intellectus ab ipso objecto convincatur ad ejus veritatem non negandam.

Quæ necessitas, & ejus differentia, ab omni alia necessitate explicari potest per hoc, quod omnis alia necessitas ad assensum, sive provenient à voluntatis imperio, sive à Deo, sive inadvertentia ad alia motiva contraria, talis est, ut, licet in sensu composito non possit cum ea occurrere conjungi dissentius, possit tamen potest, perseverante memoria illius assensus præterit, & motivorum ad assentiendum, intellectus dissentire, vel non assentire, cestante imperio voluntatis, & Deo non determinante, vel apparentibus motivis pro altera parte; un-

de appetat, intellectus non fuisse convictum ab objecto; alioquin, perseverante memoria objecti convincentis, non posset intellectus veritatem ejus negare.

Quandò autem assensus est evidens, non solum repugnat, in sensu composito cum eo assensu conjungere dissentium (hoc enim etiam repugnat cum assensu probabiliti) sed repugnat, etiam scante memoria illius assensus præteriti vel motivorum, quæ ex parte objecti movebant, dissentire. Hucusque Eminebat, ut ostendat, Conclusionem deductam ex revelatione evidentiè esse evidenter, ita ut intellectus, supposita evidenti cognitio veritatis revelationis, nec iam, nec potest, dummodo maneat memoria assensus præteriti, vel motivorum, possit dissentire, quævis etiam occurrerent motiva in contrarium; illa namque superantur à motivis prioribus; alias non sufficiunt motiva evidentiæ, sed obscuræ. Et propterea negat hic Auctor, ut vidimus Sect. 1. Concl. 6. cum evidentiæ revelationis posse stare actum fidei, qui essentialiter est obscurus; sed oppositum ibi ostendimus. Et iterum ostendo; quia, ut bene notat Vasquez 1. parte Disp. 135. cap. 3. Vasquez, ubi docet nostram sententiam; illa evidentiæ, quanta quanta est, solum est per principia extrinseca: ergo ex illis non potest evidenter ostendi nostro intellectui conexio prædicati cum objecto in se; hæc enim est evidentiæ intrinseca rei, quæ per principia extrinseca non potest haberi; jam autem hæc sola evidentiæ repugnat obscuritati fidei, ut loeo sup. citato fuisse probavimus, videantur ibi dicta. Profetando hoc principium: Quidquid Dens dicit est verum, sive Deus est summè verax, nullam majorum habet connexionem cum hoc mysterio. v. 9. Trinitatis in divinis, quæcum quolibet ailio; atque adeò per illud non ostenditur conexio extremon inter se, secundum propriam ipsorum rationem; sed tantum secundum communem rationem, secundum quam convenire debet tantum res cum testimonio: unde idem est dicere, Deus est unus, & trinus, atque, Deum esse unum, & trinum, convenit cum testimonio, & revelatione Dei, quæcum sibi quid plenè extrinsecum rei testificata, & revelata, non possunt eas habere intrinsecam ejus evidentiæ. Verum (inquit Vasquez sup. in fine) si quis multum contendet, hanc esse evidentiæ rei in se; sed minus evidenter, quam per intrinsecia principia, talem tamen, cum qua posset esse fides, imò ipsa simul sit fides, cum invenerit testimonio, ut proprie medio, non multum ego curarem. Ita Vasquez & nos cum illo.

Sed enim, dicit aliquis cum Lugone sup. num. 9. in fine, non requiritur ad omnem demonstrationem, quod fiat per propriam causam, vel proprium effectum; sed suffici fieri per aliquid, quod se habeat per modum causa, vel per modum effectus, ut constat ex approximatione ignis, quam evidenter cognoscimus

92.
Affensus
evidens ex-
cludit dis-
sensum.
Lugo.

Evidentiæ
credibilita-
tis in nullam
dat eviden-
tiæ obiectu
crediti.

93.
Necque evi-
denia re-
velationis;
aut veraci-
tatis.
Lugo.

ex vehementi operatione. Resp. quod, sicut per operationem ignis non evidenter ostendit natura, vel essentia approximationis, cum operatio illa proveniat solum ab igne; sed placet ab extrinseco probatur necessitas approximationis in genere, quia causa non applicata non potest agere; sic identiter revelatio evidens nullatenus ostendit naturam, vel essentiam objecti revelati; sed solummodo extrinsecè probat necessitatem existentiam illius objecti, qualemcumque demum in se sit; maximè cum illa revelatio non sit per proprias species; sed solum per alienas, ut suppono. Itaque, ut revelatio sit evidens, sufficit, quod evidenter cognoscatur Deum loqui, licet non cognoscam rem, quam loquitur per proprias species. Interim non negamus, quin intellectus necessariè assentiat illo calu. Conclusioni, etiam ex vi illorum motivorum, sed dicimus; illa motiva non causare evidentiā intrinsecam quae sola nequit stare cum fide. Addo adhuc uocam objectionem ex eod. Auct. num. 11. Sicut ex vero non potest sequi, nisi verum, alias enim intellectus cogeretur ad assertandam duo contradictoria; ita si ex evidentiis sequeretur, necessariò aliquid invidens, cogeretur intellectus ad fatendum, præmissas non esse evidentes: quia vel cogeretur ad formidandum de veritate præmissarum, si formidat de veritate Conclusionis, sine qua præmissæ non possunt esse verae: vel fatem cogeretur ad fatendum, non esse evidentes præmissas, cum non sit evidenter verum id, sine quo præmissæ non possunt esse verae. Ad quod cogitur intellectus hoc syllogismo: *Evidens est, omnem revelationem Dei esse veram; sed evidens est, hanc esse revelationem Dei: ergo evidens est, eam esse veram.* & per consequens Non tamen evidentiā objectum revelatum esse verum. Rely. ad Majorum: evidens quidem est, revelationem Dei esse veram, sive, verum esse, quidquid Deus dicit, ast non veritate evidentiā, sed obscurā, quia propter testimonium, quod est motivum extrinsecum, ostendens quidem evidenter, veritatem, sed veritatem obscuram. Vide dicta Sæc. 1. Concluſ. 6.

Itaque evidentiā credibilitatis non debet esse aboluta, id est, talis, ex qua per infallibilem Consequentiā inferri possit existentia revelationis; sic quippe revelatio ipsa semper foret evidens, atque adeo, secundum Lugdenum nunquam daretur verus actus fidei, & quāvis secundum nos illa evidentiā non repugnet fidei, nemo tamen docet, illam esse necessariam ad verum actum fidei. Omnes ergo debent admittere, & verò admittunt, dari evidentiā credibilitatis distinctam ab evidentiā revelationis, seu ab evidentiā in attestante, ut Alii loquuntur. Sed in quo putas distinguitur? Non in alio, quām quod tali evidentiā, scilicet credibilitatis, ab solute posse subesse falso, id est, potest aliquid proponi, tamquam evidenter credibile. quod tamen à parte rei est falso; ac per hoc non cre-

ditur fide divinā quantūcumque homocetur credere; & hanc vocamus evidentiā respectivam, per quam aliquis determinatur ad iudicandum, se peccatum, si hic & nunc dubitet de existentia revelationis, est à parte tui revelatio non existat. Porro evidentiā revelationis nequic subesse falso, id est, non potest revelatio esse evidens de obiecto non revelato, & hanc vocamus evidentiā credibilitatis ab solutu.

Quæritur autem, an miraculum cauet talem evidentiā, ut per consequens, an qui videat fieri miraculum, habeat evidentiā in attestante, ut vocant, illius doctrinæ, in cuius confirmationem sit. Evidēt cū Deus possit facere miraculum ex alio fine, si sufficiet significare exterius, se non facere miraculum in confirmationem fidei, nullo modo generabit evidentiā revelationis iuxta omnes. Si autem constet evidenter metaphysicè, si in confirmationem fidei, procul dubio faciet evidentiā in attestante, siue facere voce exteriore, aut alia signa, quibus Deus evidenter metaphysicè revelaret aliquam veritatem fidei. Sed quia ordinariè illa intentio Dei non ita manifestè constat, hinc miraculum, quāvis reddit doctrinam, in cuius confirmationem videtur fieri, evidenter credibile; non tamen in confirmationem evidenter, saltem ordinari. Postea tuit Christus v.g. suscitare Lazarum mortuum, non ad testificandam suam divinitatem, sed ex misericordia erga eum, quae fratres fratrum suorum desiderabant, & petebant, vel ad ostendendum suam omnipotentiam, vel ad alios fines; ergo licet constet evidenter miraculum ipsum, non potest evidenter ostendit veritas in eius testificationem miraculum fieri videtur, tamen si hanc evidenter credibilis, quando nequic prudenter dubitare, quin fiat in eius testificationem.

Hinc oritur controversia; an Deus possit cum aliquo concurrere ad vera miracula, quibus hie vult confirmare aliquid falso; hinc v.g. potest concurrere cum Sacerdote, qui sensibiliter converteret panem in corpus Christi ad confirmandam falso aliquam doctrinam, non quidem ex intentione, quā Sacerdos, sed alia; nempe veritatem traditam, & Sacramentorum institutionem. Ratio partis, firmantis est; quia sicut Deus, ut auctor naturæ, potest offerre suum concursum naturalem, ita se, & dare illi virtutem operandi effectus naturales, licet prævideat, causam servandam abulurum virtutem illa, & concursu ad maiorem, nec per hoc Deus dicitur auctor, vel causa actus mali, quia effectus ille ponitur patre Dei intentione, qui ex se intendebat actum bonum; ita, ut auctor supernaturalis, potest dare agenti creato virtutem, & concursum suum offerre, & præparare ad opera supernaturalia, licet prævideat, causam secundum abusuram ea virtute, & concursu ad finem præsum; nec per hoc tribuetur Deo abusus ille,

tum Deus illum non intenderit; sed usum bonum: Deus enim non dat virtutem operandi miracula ad confirmandam falsam doctrinam; sed ad confirmandam veram, vel ad alias fines bonos; agens autem creatum abutitur illa potestate ad finem pravum. Ita pro hac sententia arguit Lugo disp. 2. Sect. 1. num. 19. Videatur Suarez Tom. 2. in 3. partem disp. 31. Sect. 2. post 3. Conclus. ubi latius eam proponit, quāvis nec ingle, nec Card. existimet, recendendum à communī sententia, quā negat, Deum id posse facere, saltem in iis circumstantiis, in quibus non potest aliunde constare, miraculum, prout procedit à Deo, non fieri ad confirmandam illam doctrinam falso, sed ad alium finem bonum diversum: quia hoc esset planè Deum testificari aliquid falso, ita (inquit Emin.) concludit tandem Suarez illa Sect. 2. 5. Hæc argumenta.

Subteribo verba Suarezii, ut quisque melius intelligat ejus mentem. Hæc, inquit, argumenta (ut verum fateremur) sunt apud me difficilia, & vellent potius eorum solutiones ab aliis discere, quām docere. Unde Durandus quæst. 1. Prologi illi breviter attingens propter ea negat, miracula facta in testimonium veritatis efficiere evidenter ejus. Cujus sententia fortasse est vera de evidentiā mathematica, non tamen de evidentiā morali, quā sufficiat ad convincendū intellectū, non admodū pravè dispositū. Quod ita declaro, supponendo, quod in materia de fide latius docetur, pertinere ad divinam providentiam, ut non permittat aliquid falso suo sub nomine, & auctoritate ita proponi, atque exteriū constitutari, ut secundū rectam rationem cogant homines ad credendum, illud esse dictum à Deo, & assentendum eā certitudine, quā omnēm dubitationē expellat. Quia si Deus hoc permetteret, & coöperaretur ad omnia signa, & opera, quibus mendacium confirmatur, quāvis reverā propriè non meritetur (ut argumenta facta probant) attamen abuteretur supremā suā potestate in prædictiū suā auctoritatis, quā fide dignus existit. Nam si concurrentibus rot signis, & divinis operibus, exteriū factis in confirmationem veritatis, adhuc posset subesse falsitas, nulla supereret via ad credendum Deo loquenti per homines, vel per signa, quod est contra divinam veritatem, & auctoritatem, quam ipsum oportet habere in dicendo. Propter hanc ergo causam existimo, esse moraliter evidens, fieri non posse, ut Deus concurrit cum homine ad perficienda vera opera supernaturalia, quā fieri non possunt, nisi virtute divina, & quod illa faciat in confirmationem falsa doctrinæ, quam ut divinam, & à Deo revelaram proponit. Huc usque Suarez.

Alii probant hanc sententiam; quia miracula vera sunt quasi sigillum divinum, quo Deus confirmat, & signat divinā auctoritate doctrinam illam, juxta illud Marc. ult. Domino

coöperante, & sermonem confirmante sequentibus signis. Et istud ad Hebr. 2.

Contestante Deo signis & portentis. Sunt ergo miracula testificatio- nes quædam, seu testimonia Dei. Sicur ergo Rex leñiter confirmans sigillo suo regio scri- priam sui ministri continentem mendacia, videretur particeps mendacii, & deceptionis; medio quippe sigillo suo testificatur, & con- firmat contentum in ea scriptura: ita Deus mi- raculis veris confirmans doctrinam aliquam falso particeps esset falsitatis, & deceptionis, & quodammodo mentiretur, quod Deo re- pugnat, ut patet ex dictis Sect. 2. Atque ut Rex posset alicui concedere sigillum suum, estò prævideat, minister forte eo abusurum, ad aliquid falso Regis nomine scribendum, haud equidem Deus. Resp. disparitas est: quia Deus in ipso acto sigillandi, seu operandi miraculum videt semper falsitatem doctrinæ, ad quam con- firmandam miraculi sigillum apponitur; atque adeò videtur esse particeps deceptionis istius & falsitatis, non enim antea solùm subscrifit, sed homo vel sigillum dedit, sed tunc subscrifit, & sigil- lat. At verò Rex solùm antecedenter subscrif- fit, vel sigillum dedit, nesciens falsitatem, quæ postea in scriptura continenda est, ut suppo- no; alioqui nec ipse Rex excularetur à decep- tione, seu falsitate. Disparitas ergo est; quod Deus censeatur loqui quandò facit illa mira- cula, cum tunc sciat veritatem vel falsitatem; Quia Deus

Homo ita
agens certa-
re partem
cepit mero-
daciæ.

Rex autem, cum non sciat, ut suppono, quid in scriptura continetur, quandò minister sigillat, loqui fa- non censetur per suum sigillum loqui; quia non testificatur id, quod de facto est, cum hoc non cognoscatur: autem esset tale sigillum, quod non posset apponi, nisi Rex prius scriberet, quid continetur in scriptura, esset eadem ratio, id est, debet Rex repetere sigillum, & non sigillare. Hæc latius deducere vide apud Lugo- nem sup. n. 24. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 797. 798. 799. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 817. 818. 819. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 897. 898. 899. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 917. 918. 919. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 997. 998. 999. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1017. 1018. 1019. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1097. 1098. 1099. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1117. 1118. 1119. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1197. 1198. 1199. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1217. 1218. 1219. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1297. 1298. 1299. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1317. 1318. 1319. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1349. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1359. 1359. 1360. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1368. 1369. 1369. 1370. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1379. 1379. 1380. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1388. 1389. 1389. 1390. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1397. 1398. 1399. 1399. 1400. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1408. 1409. 1409. 1410. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1416. 1417. 1417. 1418. 1419. 1419. 1420. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1428. 1429. 1429. 1430. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1438. 1439. 1439. 1440. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1448. 1449. 1449. 1450. 1451. 1452. 1453. 1454. 1455. 1456. 1457. 1458. 1459. 1459. 1460. 1461. 1462. 1463. 1464. 1465. 1466. 1467. 1468. 1469. 1469. 1470. 1471. 1472. 1473. 1474. 1475. 1476. 1477. 1478. 1479. 1479. 1480. 1481. 1482. 1483. 1484. 1485. 1486. 1487. 1488. 1489. 1489. 1490. 1491. 1492. 1493. 1494. 1495. 1496. 1497. 1497. 1498. 1499. 1499. 1500. 1501. 1502. 1503. 1504. 1505. 1506. 1507. 1508. 1509. 1509. 1510. 1511. 1512. 1513. 1514. 1515. 1516. 1517. 1517. 1518. 1519. 1519. 1520. 1521. 1522. 1523. 1524. 1525. 1526. 1527. 1528. 1529. 1529. 1530. 1531. 1532. 1533. 1534. 1535. 1536. 1537. 1538. 1539. 1539. 1540. 1541. 1542. 1543. 1544. 1545. 1546. 1547. 1548. 1549. 1549. 1550. 1551. 1552. 1553. 1554. 1555. 1556. 1557. 1558. 1559. 1559. 1560. 1561. 1562. 1563. 1564. 1565. 1566. 1567. 1568. 1569. 1569. 1570. 1571. 1572. 1573. 1574. 1575. 1576. 1577. 1578. 1579. 1579. 1580. 1581. 1582. 1583. 1584. 1585. 1586. 1587. 1588. 1589. 1589. 1590. 1591. 1592. 1593. 1594. 1595. 1596. 1597. 1597. 1598. 1599. 1599. 1600. 1601. 1602. 1603. 1604. 1605. 1606. 1607. 1608. 1609. 1609. 1610. 1611. 1612. 1613. 1614. 1615. 1616. 1617. 1617. 1618. 1619. 1619. 1620. 1621. 1622. 1623. 1624. 1625. 1626. 1627. 1628. 1629. 162

crumena duos aureos, si postea utatur illo miraculo, ut meretrici solvat, non censeretur illud miraculum fieri à Deo ad illam finem turpem, sed in præmium elemosynæ.

100.
Miraculum
fieri potest
ad confir-
mandam
veritatem
sanum.

Tum negat
Deus con-
currere in
causa quæ-
sto.

Lugo.

Secus, si
concurrat ob
aliam cau-
sam.

Circum-
stantia hic
possunt con-
significare.

101.

Quando, inquit Suarez sup. in fine Sect. Deus dat potestatem ad supernaturale opus faciendum, considerandus est modus, & finis ejus. Quando enim datur modo stabili ac permanenti, non ad confirmandam veritatem, sed ad aliquam publicam utilitatem, ut interdum datur gratia sanitatis, vel alii similes; tunc, licet quis diceret, se illa ut in confirmationem veritatis, non ideo statim esset illi fides abhinda; sed utendum potius esset aliis regulis fidei certis & infallibilibus. Si vero potestas hæc, & ultius ejus datur singulari, & extraordinario modo, ita ut non appareat aliis finis, vel utilitas ejus, præter veritatis confirmationem, tunc certè maximè spectat ad providentiam divinam, non concurrere specialiter ad tale opus, quando homo per illud intendit facilitatem persuadere, ac alios decipere. Quid ergo, inquit, si communiter sciatur, Deum concurrere ob aliun finem, privatus autem quicquam id nescit? Resp. Card. sup. num. 25. in fine: id videatur esse per accidens, nec imputabatur Deo illa deceptio; sed ignorantia ejus, qui decipitur, ed quod ignorat id, quod jam Deus sufficienter manifestaverat circa intentionem suam in eo miraculo.

Sicuti u: quis per voces non mentiatur, sufficit, ut eas proferat in tali sensu, quem in iis circumstantiis per se loquendo significare possunt, licet per accidens aliquis decipiatur, accipiendo illas ex ignorantia sua in alio sensu. Vide Sect. 2. Concl. 4. & 5. Si autem, interrogante aliquo, an sis filius Pauli, qui revera est tuus pater, tu respondeas, Non sum, credo, inquit Lugo sup. num. 26. quod non excusaris à mendacio, & deceptione ex eo, quod non habeas intentionem proferendi eas voces ad respondendum, sed ad probandam vocem, & exercendam linguam latinam, vel aliquid simile. Nam in iis circumstantiis voces illæ, per se loquendo, significare determinatè intentione respondendi. Sie ergo, inquit Card. dicendum videtur de miraculis veris, que quidem in aliquibus circumstantiis determinatè significant auctoritatem divinam, contestantem & confirmantem doctrinam illam, & tunc non potest Deus illa operari, nisi in confirmationem doctrinæ veræ; alioquin enim deciperet, utendo signis, que determinata sunt ex se ad significandam talem contestationem. Secus vero est, quando ob diversas circumstantias possunt aliud significare, licet aliquis, vel aliqui ob privatam ignorantiam deciperentur, cuius deceptionis Deus non esset auctor, nisi permisive; non tamen Deus deciperet, cum non uteretur signis determinatè significatis, in iis circumstantiis. Sie ille.

Tu nota, non sufficere ad excusandum Deum à mendacio, quod unus, aut alter sciatur,

ipsum agere propter alium finem; sed oportet, quod communiter stantes, & videntes miraculum fieri, id possint scire, & sciunt, quamvis aliqui ex sua imprudenter oppositum juvent. Vide dicta Sect. 2. Concl. 5. quæ hic facili poterunt applicari. De cetero, ut finem imponamus huius conclusioni, ratiocinum est, quod aliquod miraculum sit hominibus metaphysicè evidens, ita ut intellectus nequidem imprudenter possit dubitare de ejus veritate; quod de multis quippe possunt dæmonis operæ fieri, quæ miracula apparent, quæ nesciunt, quæ à Magis coram Pharaone facta sunt: similiter, quæ sicut ab Antichristo, etiam forte fuligine mortui secundum apparentiam; tunc enim potest dæmon homini mortui corpus aspergere, illudque movere, & in eo logi, aliasque humanas operationes exercere, ita ut homo ille resurrexisse videatur.

Unde neque conversione aquæ in vinum in 10. Cana Galileæ, neque miracula opera, que Beata Virgo Maria in se experiebatur, secundum Lug. sup. num. 22. fuerunt metaphysicè evidens miracula. Quid dicam de mirabilibus, quæ operabantur Apostoli? Potissimum inquit Lugo sup. num. 23. saltem imprudente & culpabiliter dubitare, an dæmon ipsæ eos decipiendos opera illa miracula finget, totamque illam illusionem suspicari dæmonis esse ad errorem suum magis confirmandum: quot enim miracula perfidus Judas in suo apostolatu perpetravit, quibus non obstantibus, fidem veritatis sceleratissime abjet? Ita interrogat Emin. Ego autem non habeo quid respondeam, nisi verbum, Nescio, per quod solvit omnis quæstio. Non menini, me uspiam legisse unum miraculum à Iuda perpetratum: ubi Card. legere, nescio. Credo, Christum resuscitasse Lazartum à morte, & tamen nee hoc miraculum sicut in evidenter factum in confirmationem, & certe monium divinitatis, quin Judas, maxime dum qui non adfuerat, possent imprudente de dubitate, cum etiam aliqui ex circumstantiis, illo viso, nihilominus illam non credere; forte enim cogitabant, illud factum esse à Deo ex alio fine, nempe proper preces Sotorum Lazari, & ex misericordia erga illas, vel etiam imprudenter dubitabant, an foret verum miraculum divinum, an solum præstigium dæmonis, vel apparentiam, humano artificio compositum. Unde quando D. Aug. Tract. 5. in Joan. propè finem, de hoc miraculo sit: Tantæ erat evidentiæ diffamatio, tantæ manifestatio declaratur ut non possent vel occulare, quod factum est, vel negare; non debet intelligi de sua propria & metaphysicæ evidentiæ, circa veritatem miraculi; immo (inquit Lugo sup. num. 27.) videtur repugnare, quod per famam solam generaretur evidentiæ, cum tota illa notitia reducenda esset ad fidem humanam narrantium, & publicantum id, quod factum fuerat; sed potest intelligi de evidentiæ circa famam ipsam, de qua fama & attestatione videtur

denter constabat, nē negari poterat; vel certè de evidentiā quadam morali cīrā factū ipsū; cū negari non posset factū illud, quod tot testes fidei digni de visu testabantur. Sie illæ.

Omitto sententiam, quæ afferit, Deum posse concurrere ad verum miraculum, quod in confirmationem falsi dogmatis offeratur, non esse evidenter improbabilem, interim ad rationem sup. propositam de concursum generali Dei ad actum malum, Respondeo: disparitatem esse, quod per hunc concursum, seu per istud malum, ad quod Deus sic generaliter concurrit, non celestus Deus loqui, aut testificari aliquid salutis; scilicet per verū miracula, quæ ex communi hominum sensu, à natura ipsa iofito censentur specialia signa, & signa, quibus Deus specialiter voluntatem, & mente suam designat. Si tamen (inquit Card. sup. num. 29.) aliunde constaret, Deum alicui virtutem, & concursum generalem dedisse ad patranda miracula, sicut nunc constat, virtutem, & concursum generalem datum ad opera naturalia; jam tunc miracula illa non censerentur signa testificationis divinæ, sicut nesciunt opera naturalia; quare eo casu non tribueretur Deo testificatio talitatis, ad quam homo miraculo abuteretur. Nos tamen non loquimur de illo casu, sed quando, per se loquendo, in his circumstantiis miraculum censetur procedere à Deo testificante doctrinam, in ejus confirmatione editur. Ita Emin.

A quo si peras; an fideles de facto, licet non habeant evidentiā metaphysicam de revelatione divina, & veritate objecti revelati, habeant tamen evidentiā moralem, Respond. sup. num. 40. in rigore loquendo, negativer, nisi si quæstio de vocibus, & nomen evidentiæ moralis hic latius extendatur, quam in aliis materiis. Pro quo notat, evidentiā metaphysicam esse, quando clare apparet, rem pullo modo aliter posse se habere, v.g. duo & duo esse quatuor; nihil posse simul esse, & non esse, & alia similia. Evidentiā autem physica est, quando constat clare, rem, licet metaphysicē posse aliter se habere, non tamen physice, seu attenā virtute causarum naturalium, v.g. ignem applicatum subiecto capaci calefacere, sub accidensibus panis esse substantiam panis, & similia. Denique evidentiā moralis dicitur, quando, licet metaphysicē non repugneret contrarium, neque etiam physice, hoc est, attentā virtute causarum naturalium; apparet tamen clare talis, & tanta difficultas, ut ratione illius nunquam contrarium ponatur, vel ponendum credatur in aliquo casu. Et ideo dicimus, esse evidentiā moralē apud nos de existentiā regionis Indicæ, quam nunquam vidimus; quia, licet attentā virtute causarum naturalium, non repugneret physice, quod omnes, qui nobis testificati sunt de India, mentiri voleant; hoc tamen ipsum est adeo difficile, ut non credamus id unquam eventurum, ut tot, tamque diversi testes convenerint ad volendum.

Tomus II.

nos decipere, cum tantā uniformitatē, & constantia, nobis eadem, diversi etiam temporibus, & locis, testificantur absque ulla disertantia; & idcirco dicimus, nos habere moralem evidentiā, & plusquam fidem humanam de Indica regione, quod sufficit, ut intellectus convincatur, nec possit, nisi per summam de-mentiam, & obscurationem dissentire.

Hoc supposito, probat Card. suam doctrinam, quia facilius potest quis dubitare imprudenter de rebus fidei, quam de existentiā Indiæ regionis, ut patet experientiā, plures enim de facto negant res fidei, quam illam existentiam, non quod fundamenta nostræ fidei minoria sint, imo sunt multò majora; sed ex eo, quod minus clarè nobis proponantur: claritas enim motivi maximè dextrit ad convincendum intellectum. Nec obstat, quod quis potius negat Indicam regionem, quam fidem; hoc enim provenit ex pia voluntate, captivante intellectum in obsequium fidei. Resp. facilius dubitari de fide, quam de Indiæ; quia homo non ita considerat temper motiva fidei; & ideo Hæretici negant fidem, non quia motiva ejus sunt inevidentia, vel minus evidētia, sed defēctu considerationis motivorum fidei, ad quam considerationem pia voluntas disponit intellectum. Nos non dicimus, per motiva, seu motas veræ fidei, vel Ecclesiæ, de quibus hæcenus egimus, mysteria fidei fieri evidētia, aut revelationem divinam evidētia; sic enim non essent objectum fidei, quod essentia literè est obscurum, ut patet ex alibi dicitis; sed afferimus, tam revelationem divinam, quam mysteria revelata fieri evidētia moraliter credibili, ita ut manente consideratione Notarum fidei, sup. enumeratarum, facilis quis dubitari possit, & verò debeat, de existentiā Indiæ, quam de credibilitate posteriorum fidei.

Interim confirmat Lugo suam sententiam, quia majus habemus fundamentum credendi fidei, quam conclusionem evidētia evidētia physica; & tamen assensus fidei non habet evidētia physica, quam habet assensus conclusionis in demonstratione physica; quia videlicet illud fundamentum fidei, ut puta auctoritas divina, non tam clare propositur. Hinc ad maiorem evidētia non sufficit, quod minus prudenter possimus formidare. Ratio est; quia objectum prudentiæ est actio honesta in singulare, ac per hoc, quo plus actio aliqua deviat ab honestate, & obligatione, eo magis imprudenter sit. Quia ergo, etiam eum minori claritate est major obligatio non dissentendi objecto fidei, propter auctoritatem Dei testificantis, ideo magis imprudenter dubitabitur de eo, & minus prudenter negabitur, propter maiorem oppositionem cum regula prudentiæ, dictantis maiorem in honestatem in ejusmodi disensu vel dubitatione. Non ergo (concludit Emin. sup. num. 44. in fine) arguitur bene evidētia moralis ex eo, quod non possit aliquid prudenter negari, vel revocari in dubium, cum hoc argumentum sit à disparatis,

D d nempe

104.
Puncta fidei
non sunt
ita evidētia.

Sunt tamen
evidētia
credibili,
licet in se
obscura.

205.
Etiam evi-
dentiæ mor-
ali in rigo-
re intel-
lectu. quid
quid oppo-
nat Lugo.

nempe ab obligatione credendi, quod est objectum prudentiae, ad necessitatem, vel quasi necessitatem provenientem ab objecto taliter apparente, quod est proprium evidentiæ. Sic ille.

107.

S. Thomas afferit evidentiæ credibilitatis, ex misericordia physice evidente.

108.

Et si ei obijicias D. Thom. 2.2. quest. 5. a. 2. in corp. dicentem: *Si aliquis Propheta prænuntiaret in sermone Domini aliquid futurum, & adhuc signum mortuum suscitando, ex hoc signo convinceretur intellectus videntis, ut cognosceret manifeste, hoc dicti à Deo, qui non mentitur. Rep.*

Doct. Angelicum loqui de evidentiæ credibilitatis, non autem de vera evidentiæ rei, ut patet ex verbis præcedentibus. puta: Alio modo, quia intellectus convincitur ad hoc, quod judicet esse credendum his, quæ dicuntur; licet non convincatur per evidentiæ rei, sicut si aliquis Propheta &c. ut sup. Item ex verbis immediate subsequentibus: Licet illud futurum, quod prædictum, in se evidens non esset, unde per hoc ratio fidei non tolleretur.

Sed quæro ego; num aliquis docet, miraculum, aut alias Notas Ecclesiæ causare veram evidentiæ rei, quæ tolleret rationem fidei?

Neminem puto inveniri, qui non si contumeliam evidentiæ moralis credibilitatis, id est, talis fidei, hinc & nunc peccaturum, si mysterii fidei habet propositio dissentiat. Et verò, qui audit Indianum, aut Romanum esse, censere quia haberet evidentiæ rei, sicut ille, qui vidit Romanum, aut Indianum? Existimas, quia per illam evidenter tollatur ratio fidei humanæ? Si ergo testimonia eorum, qui Indianum, aut Romanum viderunt, causant evidentiæ moralis existentia eorum Regionum, ita ut quilibet nequeat prudenter discredere; sed judicarer, te hic & nunc peccaturum contra fidem humanam, casu quo ea obligaret ad credendum, quidam indicendum de motibus seu Notis fidei divinae? Puto itaque, intellectus cuiuslibet probè considerantis has Notas, tam clare cognoscere credibilitatem mysteriorum fidei, quam Indianum, aut Romanum existere, consideratis testimoniis eorum, qui illam viderunt. Atque hæc fatus de credibilitate fidei. Sequitur agendum de habitu fidei.

SECTIO QVINTA.

DE HABITU FIDEI.

1.

Non dispuro hic de essentia, seu natura fidei habitualis, id enim præstisti Sæc. I. Concl. 1. quam vide; sed de ejus infusione, unitate, subiecto proximo, & remoto &c. Si ergo quispiam me interroget, an detur habitus fidei per se infusus: Respondeo cito, & erit

CONCLUSIO I.

Datur habitus fidei per se infusus ac supernaturalis in substantia.

2.
Quid habitus per se infusus.

Habitum per se infusum voco illum, qui secundum præfitem Dei ordinacionem, ex natura, seu intrinseca sua essentia postular produceat solo Deo. Porro, quod detur talis habitus fidei, est communissima sententia, ita ut opposita ad minus sit temeraria, tametsi ratione naturali non possit convinci. Audite Doctorem Subtilem 3. dist. 23. quest. unicæ sequentis tenoris: *Vtrum de credibilibus nobis revelatis neesse sit ponere fidem infusam? Ad quam Scotus, postquam ostendit, necessitatem non posse efficaciter probari ex ratione, quia fidei aquisita postulat assentiri omnibus articulis, Scotus.*

tandem num. 14. respondeat sub hac forma verborum: *Ad quæstionem tamen dico, quod operari ponere fidem infusam proper auteritatem scriptura, & sanctorum: sed non posse demonstrari, fidem infusam inesse alicui, nisi præsupposita sit, quod velit credere scriptura, & sancti; sed infusam nungquam ostenderetur: sed sicut credo, Deum esse Trinum, & unum, ita credo, me habere fidem infusam, quia hoc credo, & hoc à Deo, ut perficiat animarum in actu primo: quia Dei est perficiens, quando perficit. Unde sicut quando sanctorum aliquem secundum corpus, perficiens sanctorum in quo est: ita etiam secundum animam: & quia in anima est imago Dei secundum tres potentias, quæ deformatæ erant per peccatum, ideo Christus reformato, sicut perficit voluntatem per charitatem, sic intellectum per fidem. Sic ille, item dist. 27. q. un. num. 19. loquens de habitu & deo charitatis, inquit: *Quantum ad hanc conditionem habitus, scilicet quod ipse sit infusus? Dic, sicut prius dictum est de fide, & se, quod non posset probari per rationem naturali est, tales habitus infusos; sed solum fidei tenetur; & congruit bona appetere; quia quantum ad actus circa Deum immediatè, probabile est, quod non posset perficiens supra summa partio, nisi immediate à Deo. Igitur secundum Scotum fidei tenetur, dari habitum fidei per se infusum, atque ad eum oppositum nostra Conclusio non fit.**